

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1879. Andra Kammaren. N:o 38.

Lördagen den 19 April.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:
Bevillnings-Utskottets memorial N:o 8; samt
Lag-Utskottets utlåtanden N:is 23, 24, 25 och 26.

§ 2.

Förekom till behandling Stats-Utskottets utlåtande N:o 14 angående regleringen af utgifterna under riksstatens Åttonde hufvudtitel.

Punkterna 1—9.

Biföllos.

Punkten 10.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att till fullständigt upprättande af Stockholms realläroverk med rektor, 4 lektorer, 7 adjunkter och 3 öfningslärare anvisa, utöfver hvad redan blifvit för läroverket beviljadt, ett belopp af 15,100 kronor såsom förhöjning i anslaget till de allmänna läroverken.

*Angående
fullständigt
upprättande af
realläroverket
i Stockholm.*

I anledning af berörda nådiga framställning hade Utskottet i förevarande punkt hemställt,
att Riksdagen måtte, med bifall till samma framställning, höja anslaget till de allmänna läroverken med 15,100 kronor.

Herr *C. A. Larsson*, hvilken inom Utskottet reserverat sig mot nämnda hemställan, begärde, efter dess uppläsning, ordet och yttrade: Jag hemställer, att denna punkt måtte afslås på den grund, att Stockholm redan förut har så många skolor, att jag fruktar dess invånare i allt fall. blifva för lärda.

Angående
fullständigt
upprättande af
realläroverket
i Stockholm.
(Forts.)

Vidare anfördes icke. Herr Talmannen gaf först proposition på bifall till Utskottets hemställan samt derefter på herr C. A. Larssons yrkande å afslag; och enär den förra af dessa propositioner besvarades med öfvervägande ja, hade Kammaren alltså bifallit Utskottets hemställan.

Punkten 11.

Bifölls.

Om inrättande
af ett allmänt
läroverk i
Motala.

I *punkten 12* hade Utskottet utlätit sig öfver Kongl. Maj:ts förslag, att för upprättande af ett treklassigt allmänt läroverk i Motala med rektor, två kolleger och tre öfningslärare anslaget till allmänna läroverken måtte höjas med ett belopp af 6,900 kronor, under vilkor att kommunen förbunde sig att anskaffa och underhålla de för ett sådant läroverk erforderliga byggnader och lokaler samt att åt läroverkets rektor tillhandahålla boställe eller deremot svarande hyresättning.

Och hade Utskottet på anförda skäl hemställt, att Kongl. Maj:ts berörda förslag icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Efter föredragning af denna hemställan, mot hvilken Herr C. Ekman inom Utskottet anmält reservation, begärdes ordet af

Herr Östling som anförde: Jag hyser visserligen icke någon förhoppning om, att detta års Riksdag skall bifalla hvad Kongl. Maj:t vid denna punkt föreslagit, och ämnar derföre icke heller framställa något yrkande i den rigtningen; men jag har likväl ansett mig skyldig att göra ett par små erinringar emot den motivering, Stats-Utskottet i denna punkt använt. Jag förutskickar likväl såsom en allmän anmärkning, att Utskottet tycks hafva visat en särdeles välvilja mot anslagen under denna Åttonde hufvudtitel, så att det alldeles icke i något hänseende må anses såsom något klander från min sida emot Utskottet, ehuru jag skulle önskat, att det kommit till ett annat resultat i denna punkt.

Utskottet säger till en början, att de lättade kommunikationerna med trakten kring Motala borde kunna återopas såsom ett skäl att icke för närvarande inrätta något allmänt läroverk i Motala; och vidare tillägger Utskottet, att afståndet mellan denna stad och Vadstena, der ett 5-klassigt läroverk redan blifvit inrättadt, är så kort, att det kan tillryggaläggas på en timme, samt slutligen att i närheten dessutom redan finnes ett fullständigt läroverk, i Linköping, dit lärjungarne från Motalatrakten kunna taga sin tillflykt.

Nu förhåller det sig så med det nämnda läroverket i Vadstena, hvilket, om jag icke missminner mig, för fyra år sedan upphöjdes från 3- till 5-klassigt, och emot hvilken uppflyttning man vid den tiden återopade såsom skäl lärjungeantalets fåtalighet, enär hela antalet lärjungar då uppgick till allenast 40, att under de trenne sista

Åren lärjungarnes antal ökats i så märkbar grad, att det innevarande termin uppgår till icke mindre än 100. Antager man, att tillökningen skall fortfarande ske i någorlunda proportion härefter, är det ju alldeles gifvet, att detta läroverk inom några få år skall sakna utrymme för emottagande af flere lärjungar än dem, som bo i den närmaste omkretsen.

*Om invärtande
af ett allmänt
läroverk i
Motala.
(Forts.)*

Hvad åter läroverket i Linköping beträffar, har det under en längre följd af år varit öfverbefolkadt och har för närvarande ett lärjungeantal, som betydligt öfverstiger normalmättet för ett fullständigt läroverk. Under innevarande termin uppgår lärjungeantalet derstädes till 478; och detta torde tillräckligt utvisa, att icke särdeles stor utsigt torde vara att påräkna för befolkningen i och omkring Motala att kunna sända sina barn till läroverket i Linköping.

Vidare torde man böra beakta, att för en sådan kommun som Motala, hvars folkmängd till större delen består af arbetarne vid den invid sjelfva staden belägna mekaniska verkstaden, och der man således kan antaga, att största delen af invånarne äro mindre bemedlade, det gestaltar sig annorlunda att hafva ett läroverk inom kommunen eller icke. I förra fallet kunna nemligen äfven de föräldrar, som icke hafva så synnerligt stora tillgångar, förskaffa sina barn undervisning för en kostnad som uppgår till nästan ingenting, då förhållandet deremot blir helt annorlunda, om man skall skicka sina barn till ett läroverk på annan ort, hvilket, huru närbeläget detta läroverk än är, dock medför kostnader, som mången gång öfverstiga tillgångarne hos de föräldrar, hvilka för sina barn skola begagna sig deraf. Det är nemligen icke nog med resekostnaderna, utan dertill måste äfven läggas underhålls- eller inackorderingskostnad för den tid, barnen vistas vid läroverket.

Utskottet säger vidare, att det icke efter Utskottets förmenande är skäl att ytterligare tillöka antalet 3-klassiga läroverk. Jag har visserligen en och annan gång hört sägas, att Sverige har allt för många undervisningsanstalter. För min del kan jag dock icke tro, att något land kan få för många anstalter för barnens undervisning, och skulle man med fog kunna göra en sådan invändning, så borde den i sista hand drabba de lägre läroverken, hvilka, enligt mitt förmenande, böra finnas på alla de platser, der lärjungeantalet sådant kräfver.

En annan omständighet, som i förevarande fall bort tagas i beaktande, men som Utskottet dock icke tillräckligt beaktat, är, såsom jag ock redan nämnt, att det icke allenast är fråga om staden Motala med 1,891 invånare, utan äfven om den närbelägna mekaniska verkstaden med en befolkning af 3,362 personer, således tillsammans 5,253 personer, en siffra så stor, att af Sveriges öfriga 90 städer endast 28 hafva en folkmängd, som uppgår till eller öfverstiger denna siffra, hvaremot de återstående 62 städerna i detta afseende stå icke så obetydligt efter Motala. Denna omständighet torde i och för sig vara ett talande skäl för anläggande af ett läroverk derstädes.

Såsom jag nämnde redan i början af mitt anförande, är det dock icke min mening att yrka, det Kammaren, med afslag å Utskottets

Om inrättande
af ett allmänt
läroverk i
Motala.
(Forts.)

hemställan, ville bifalla Kongl. Maj:ts proposition, emedan jag mer än väl inser, att, då frågan icke ens i Första Kammaren vunnit bifall, det icke är någon utsigt att här vinna framgång åt densamma, oaktadt det en och annan gång händt, att Andra Kammaren i frågor, sådana som denna, fattat liberalare beslut än Medkammaren. Jag har dock ansett mig böra framhålla dessa omständigheter under uttalande af den förhoppning, att den tid icke måtte vara långt aflägsen, då äfven Motala erhåller en efter dess behof lämpad undervisningsanstalt.

Herr And. Aug. Andersson: Förevarande fråga är redan så grundligt belyst af representanten från Linköping, att, om man icke vill omnämna detsamma som han, derom torde föga återstå att orda. Jag kan dock icke underlåta att framhålla, att för en kommun, hvilken, såsom fallet är med Motala, är efter år erhållit en betydlig tillökning i folkmängden, ett läroverks inrättande är af allra högsta betydelse. Man har, beträffande undervisningen i riket, icke förr hört vid riksdagen uttalas den åsigten, att man borde inskränka densamma, fast hellre har man framhållit nödvändigheten af, att den ordnades så fullständigt som möjligt. Jag vet allt för väl, att för det närvarande penningetillgången är ganska knapp, och att det derföre är nödvändigt att iakttaga sparsamhet vid användandet af statsmedel, men jag hade dock icke trott, att denna sparsamhetsanda skulle yttra sig på det sätt, att den skulle vilja lägga hinder i vägen för inrättande af undervisningsanstalter, der sådana äro nödvändiga.

Talaren från Linköping påpekade, hurusom en mängd obemedlade familjer äro boende i Motala, hvilka familjer icke hafva råd att hålla sina barn i skola på aflägsna orter. Och huru nära Vadstena än ligger Motala, så blir dock Motalabarnens skolgång i Vadstena förenad med dryga inackorderingskostnader, hvilka svårligen kunna bäras af de många familjer, som icke hafva annat att lefva af än sin arbetsförtjenst. Häre ligger enligt mitt förmenande ett talande skäl för bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Ehuru jag i öfrigt instämmer med den föregående, ärade talaren kan jag icke komma till samma slutyrkande som han. Jag anser nemligen alla skäl tala för bifall till den Kongl. propositionen och vågar derföre hos Herr Talmannen anhålla om proposition å bifall till densamma.

Herr Jonas Andersson i Häckenäs: Å ena sidan kan det knappast bestridas, att Motala samhälle, i jemförelse med andra samhällen, skulle vara fullt berättigadt till åtnjutande af statsunderstöd för inrättande derstädes af ett allmänt läroverk. De skäl, som tala för ett sådant berättigande, äro fullständigt utredda dels uti den närdiga propositionen och dels af talaren på linköpingsbanken. Men å andra sidan, om jag tager i betraktande de grunder, på hvilka Stats-Utskottet stöder sin afstyrkande hemställan, och då jag icke kan med giltiga skäl vederlägga dessa af Stats-Utskottet uttalade grunder, så vågar jag icke för egen del framkomma med något yrkande, oaktadt jag i min egenskap af representant för detta samhälle borde hafva

största skäl att yrka bifall till den Kongl. propositionen. Jag kan icke, säger jag, göra ett sådant yrkande, helst jag vid en föregående riksdag i fråga om inrättande af treklassiga läroverk uttalat min särskilda åsigt rörande ändamålslösheten af sådana läroverk i allmänhet.

Om inrättande af ett allmänt läroverk i Motala. (Forts.)

Således, oaktadt jag har fullt skäl att säga, det Kongl. Maj:t på goda grunder framkommit med sin proposition, kan jag likväl icke af skäl, jag redan framhållit, göra något yrkande.

Herr Key: Ehuru jag icke vill bestrida, att ju icke Motala stad har en folkmängd så betydlig, att det kunde finnas skäligt, att den staden, på samma sätt som flere andra mindre städer, hvilka redan fått skolor, också borde komma i åtnjutande af enahanda förman, tror jag likväl, att, i betraktande af de lätta kommunikationer, Motala stad eger, och framför allt med afsende å önskvärdheten att utveckla vårt folkskoleväsen så att detta kunde vexa ihop med våra elementarskolor samt mångenstädes och i mycket ersätta dessa, det icke är skäl att tillskapa nya sådana, och att man alltför väl kan låta denna sak tills vidare anstå. Denna åsigt har ock gjort sig gällande i Medkammaren, der Stats-Utskottets hemställan redan blifvit godkänd, hvarför jag nu inskränker mig till att vördsamt anhölla, att samma hemställan måtte jemväl af denna Kammare bifallas.

Herr Nils Petersson instämde med Herr Key.

Herr Hedlund: Den talare, som först hade ordet i detta ämne yttrade, att man aldrig kunde få för många läroverk i vårt land. Om han hade sagt, att man aldrig kan erbjuda nog många tillfällen för Sveriges bildningssökande ungdom att vinna god undervisning, så skulle jag gerna hållit med honom; men jag kan deremot icke gå in på, att frågan här gäller samma sak. Först och främst är det här fråga om en statsinstitution och för det andra, huru denna är organiserad; och i senare fallet tvekar jag icke att uttala den åsigten, att, om på något område af vårt lands institutioner ett nytt system tarivas — och det tarivas verkligen på flere — så är det just på elementarläroverkens område. Vid en föregående riksdag, då detta ämne lifligt afhandlades, hade man tillfälle att med statistikens siffror visa, huru spetsarne på dessa läroverk voro så tunna, att till exempel i högsta klasserna af Strengnäs läroverk funnos så få lärjungar, att hvardera kostade staten 800 à 900 kronor årligen. Det må vara möjligt, att dessa spetsar sedermera blifvit något mera vidgade, men visst är, att kostnaden för elementarläroverkens högre klasser står i stor missproportion till den, som belöper sig på undervisningen i allmänhet. Vidare utgick man då från den åsigten, att man borde så småningom höja fordringarna för vinnande af inträde i de allmänna skolorna, hvilket borde låta sig göra i den mån, folkskolorna utvecklats så, att ungdomen der vidare kan inhemta ett ökad kunskapsmått. Genom att gå detta tidens kraf till mötes, skulle man kunna

Om invättande af ett allmänt läroverk i Moiala.
(Forts.)

i någon mån hejda den nu rådaude stora tillströmningen till statens läroverk, hvilken på åtskilliga ställen sätter äfven mycket betydliga läroverk i förlägenhet. Om denna tillströmning skedde från en begäfvad, bildningssökande ungdoms sida, vore det en lycklig företeelse; men då den ej sällan utgöres af en mängd ynglingar, hvilka vilja kasta sig in på en bana, för hvilken de icke ega någon fallenhet, kanske endast för att undandraga sig det praktiska lifvets allvarliga arbete, så anser jag detta förhållande icke lönda till landets sanna bättnad.

Euligt min åsigt borde således ett nytt system för elementarläroverken genomföras, bestående dels deri, att inträdesfordringarna vid dem skärptes och dels deri, att lärokurserna ordnades så, att de kunde tidigare, än som nu är fallet, avslutas, på det att den studerande ungdomen måtte tidigare, än som nu sker, komma ut i det praktiska lifvet efter att hafva aflagt den nu erforderliga maturitets-examen och sålunda fått tillfredsställa den åtrå, som i detta afseende ofta hyses så väl af ynglingarne som deras föräldrar. Derigenom skulle man och forskonas från att behöfva se en allt för skäggig ungdomsskara sitta qvar på skolbänken mängen gång vid en ålder, då man i forna tider kunde hafva till och med aflagt en lärdoms-examen vid akademien. Man måste, efter mitt förmenande, vidtaga erforderliga inskränkningar i detta afseende, och detta så mycket mera, som numera såsom vilkor för inträde i de rent praktiska läroverken, såsom Skogsinstitutet, Teknologiska institutet, Krigsskolan och till och med Veterinärinstitutet, fordras att hafva aflagt studentexamen. Men ju högre fordringarna på denna maturitetsexamen ställas, desto senare komma ynglingarne in i de praktiska tillämpningsskolorna och på samma gång blifva de ofta i samma mån odugligare för det praktiska lifvet. För min del ser jag således ogera någon vare sig utvidgning eller nyanläggning af statens elementarläroverk, förrän ett nytt system blifvit för dem infördt, ett system som omfattar icke blott hvad jag nu onämmt, utan äfven läroämnena. Må man göra till sanning dessa ord, som så ofta föras på skolmännens läppar, att "vi lära för lifvet och icke för skolan". Må man genomgå de kraf, som lifvet ställer på en hvar, och jemföra dem med hvad som vid lärdomsskolorna inhämtas och hvad som der icke inhämtas, och man skall finna, att skolorna i vårt land *icke* uppfylla dessa kraf. Jag intager således, som sagdt är, för min del i denna fråga den ståndpunkt, att jag helst ville stryka hvarje anslag på elementarläroverkens budget, vare sig för grundläggande af nya eller utvidgande af gamla, intill dess det här antydda viktiga målet uppnåtts.

I sammanhang härmed torde det äfven tillåtas mig att med afseende å universitetsbildningen kortligen nämna, att, så länge såsom kompetensvilkor för vissa tjänster fordras vissa examina, i hvilka ingå ämnen, som alldeles icke för tjänstens bestridande erfordras att känna; så länge embetsverken icke sjelfva få pröfva dem, som der anmäla sig till tjänstgöring, med hänsyn till de insigter och den förståelse, som hvarje särskildt embetsverks göromål kräfva, utan denna pröfning är öfverlemnad åt universiteten, och så länge slutligen in-

trädesfordringarna vid tillämpningsläroverken icke strängt och utslutande rättas efter dessa läroverks egna kraf, så länge kan man icke heller vänta någon tidsenlig reform af elementarläroverken.

Jag har blott velat antyda detta såsom stöd för det yrkande jag här gör om afslag å den förevarande motionen och bifall till Utskottets förslag, äfvensom med hänsyn till den framställning jag måhända vid en kommande riksdag kan komma att göra i detta för alla landets föräldrar och målsmän så viktiga ämne.

Herr Linder: Utan att vilja inlåta mig på de pedagogiska och didaktiska utflykter i afseende å undervisningen vid både universitet, elementarläroverk och folkskolor, hvilka den siste talaren gjorde, vill jag blott yttra några ord i anledning af hvad han nämnde om onödigheten deraf, att landet förses med ytterligare elementarläroverk utöfver antalet af dem, vi nu ega. Jag vill i detta afseende fästa uppmärksamheten derpå, att man på grund af de förhållanden, som af den i denna fråga först uppträdande talaren angafs, måste komma till den slutsats, att det förr eller senare blir nödvändigt att i Motala inrätta ett elementarläroverk. När man besinnar, att med inberäkning af den invid stadens portar belägna verkstadens arbetarebefolkning, stadens invånareantal uppgår till mellan 5,000 och 6,000 personer, synes det klart, att det icke kan dröja länge, innan man i ett sådant samhälle måste göra något för den offentliga undervisningen af de barn, som der uppväxa, utöfver omfånget af den undervisning, folkskolan meddelar.

Min mening är icke att nu yrka afslag å Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition, så lifligt jag än åt denna senare önskade framgång. Men jag vill dock fästa uppmärksamheten på, att just ett treklassigt läroverk vore utan tvifvel det för Motala stad nödvändigaste och viktigaste, enär nemligen detta treklassiga läroverk enligt den nuvarande anordningen af vårt offentliga undervisningsväsende just bildar en förskola till ett *tekniskt* läroverk, hvilket utan tvifvel förr eller senare kommer att i Motala inrättas. Behofvet af ett tekniskt läroverk har sedan länge i detta samhälle visat sig. Om man nemligen besinnar den stora mängd personer, som inom detta samhälle egna sig åt mekaniskt arbete, och hvilkas söner oftast gå i föräldrarnes fotspår, äfvensom att der är förlagdt landets största industriella anstalt, så synes det vara gifvet, att all denna uppväxande ungdom, som kommer att egna sig åt tekniska sysselsättningar, behöfver en instruktiv grundläggning för sitt praktiska arbete, en sådan, som endast ett tekniskt läroverk kan lemna.

Med hvad jag nu tagit mig friheten yttra anser jag mig hafva visat, att, sådana förhållandena äro, det icke är någon oriktig önskan och begäran, att ett läroverk förlägges i den ifrågavarande kommunen, för så vidt nemligen man får utgå från den förutsättningen, att vårdarne af landets angelägenheter äro angelägna att tillgodose de särskilda intressen, som inom landets särskilda delar visat sig vara i behof af uppmuntran och understöd från statens sida. Jag vågar dock icke med Herr Aug. Andersson yrka bifall till Utskottets förslag, utan

Om inrättande af ett allmänt läroverk i Motala.
(Forts.)

Om inrättande af ett allmänt läroverk i Motala.
(Forts.)

nöjer mig med att till protokollet hafva anfört de åsigter, jag här tagit mig friheten uttala.

Häruti förenade sig Herrar *Granlund* och *Gustaf Ericsson*.

Herr Axell: Jag ber att till hufvudsakliga delar få instämman med talaren på göteborgsbänken, äfven om jag icke kan gå så långt som han, eller att jag, tills mina önsknings i afseende å en förändrad organisation af elementarläroverken blifvit uppfyllda, skulle vilja stryka hvarje anslag för elementarläroverken. Jag har endast velat yttra detta och i sammanhang dermed säga, att jag icke kan, lika med den siste talaren, vara fullt öfvertygad derom, att ett treklassigt läroverk skulle vara en lämplig förberedande skola för ett tekniskt läroverk. Äfven ur denna synpunkt måste jag således afstyrka bifall till det af Herr Aug. Andersson framställda yrkande.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Jag tror, att den siste talaren icke rätt uppfattat talarens på göteborgsbänken yttrande, då han sade, att nämnde talare ville stryka hvarje anslag till elementarläroverken. Om hans yttrande rätt återgifves, tror jag, att hans mening var, att han ville stryka hvarje anslag till *nya* eller till *utvidgning af gamla* elementarläroverk, tills fråga om en ny organisation af dem framkommit.

Den förste talaren anförde såsom ett skäl för bifall till Kongl. Maj:ts proposition — hvilket skäl Utskottet icke skulle hafva nog uppmärksammat — den stora folkmängden i Motala, jemförd med invånareantalet i andra mindre städer, der elementarläroverk finnas. Jag tror, att det är skäl, att vi något hvar se till, hvad undervisningen i desse mindre städers läroverk kostar staten, och gör man det, skall man finna, att det är skäl att gå varsamt tillväga vid beviljandet af nya anslag, så att man icke allt för mycket fördyrar undervisningen, så god och nyttig den än i sig sjelf är. Man finner till exempel, att år 1876 funnos vid läroverket i Ulricehamn nio elever under vårterminen och elfva under höstterminen. Detta läroverk kostade dock staten 1,593 kronor. Vid läroverket i Hedemora funnos vårterminen samma år nio lärjungar och höstterminen sju, hvilka kostade 4,715 kronor. I Grenna med 19 lärjungar vid vårterminen och 24 vid höstterminen uppgick kostnaden till 5,231 kronor och i Cimbrishamn med 3 lärjungar under vårterminen och 18 under höstterminen till 2,189 kronor och så vidare. Jag skulle kunna uppräknå åtskilliga exempel till, men jag tror, att de nu anförda äro nog, och att man här af kan finna, att kostnaden för dessa smärre läroverk i många afseenden är för dyr, och att, innan man går vidare på denna bana, man bör se till, att man får en ny organisation af dem.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad och propositioner gifvits enligt de gjorda yrkandena, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Punkten 13.

I mom. a) af denna punkt hade Utskottet hemställt, att Herr *Olof Anderssons* i Lyckorna inom Andra Kammaren väckta motion N:o 23, deruti föreslagits, att Riksdagen ville bevilja erforderligt anslag för utvidgning till femklassigt af Engelholms treklassiga läroverk, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

*Om utvidgning
af läroverket i
Engelholm*

I anledning af nämnda hemställan yttrade motionären

Herr *Olof Andersson*: Herr Talman, Mine Herrar! Den motivering, med stöd af hvilken Utskottet afstyrkt bifall till min motion, kan jag icke gilla. Oaktadt det är ett faktum, att järnväg finnes från Engelholm till närmaste grannstaden, der ett mera fullständigt elementarläroverk finnes, är detta dock icke nog; ty, äfven om för de mera välloftade det kan föga betyda, *hvar* de skola få det nödvändiga, blott de kunna få det, äro dock förhållandena inom ifrågasvarande samhällen sådana, — och detta gäller äfven om den talrikt befolkade orten närmast deromkring, — att det för högst få af dess familjefäder kan vara likgiltigt om de skola hålla sina barn i närbelägna eller längre bort belägna skolor. Och äfven för alla andra är det ej heller så lätt att sända sina barn till en annan ort. Utskottets motivering är ingenting annat än ett uppreparande i annan form af det gamla ordspråket: "gå öfver ån efter vatten." Hade Utskottet sagt, att vi på grund af det ekonomiska betryck, hvarmed vi för närvarande kämpa, nu måste afslå motionen, skulle jag icke sagt ett ord, utan låtit mig nöja dermed, men nu ber jag att få sända dessa få ord såsom ett "förgät-mig-*ej*" för Engelholms med närliggande ords kunskapsökande ungdom för en annan gång.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

Mom. b).

Blef äfven bifallet.

Punkten 14.

Utskottet hade hemställt, att af Kongl. Maj:t gjord framställning om höjande af den rektor vid allmänna läroverket i Vesterås tillerkända hyresersättning från 500 till 600 kronor för år icke måtte vinna Riksdagens bifall.

*Om förhöjd
hyresersättning
åt rektor vid
läroverket i
Vesterås.*

Sedan denna hemställan blifvit uppläst, anförde

Chefen för Kongl. Ecklesiastikdepartementet Herr Statsrådet *Malmström*: Herr Grefve och Talman, Mine Herrar! Här föreliggande punkt rör ett så ringa penningebelopp, att jag nästan fruktar, att Kammaren redan därför mistycker, att jag vill taga Kammarens upp-

*Om förhöjd
hushyresättning
åt rektor vid
läroverket i
Vesterås.
(Forts.)*

märksamhet och tid i anspråk. Men då det gäller en under ecklesiastikdepartementet stående institutions rätt, tror jag icke, att det är mig tillåtet att anse saken för obetydlig; och jag vågar därför, med villigt erkännande af den välvilja, hvarmed Stats-Utskottet behandlat åttonde hufvudtiteln, begära Kammarens benägna uppmärksamhet för några ord i anledning af denna punkt.

Det är onekligen en anomali, att statsverkets tillgångar tagas i anspråk för en rektors vid ett elementarläroverk hushyra, och jag skall därför be att få upplysa om, huru denna anomali tillkommit.

Twisten om hushyresättning åt rektor i Vesterås är gammal. Det är nemligen vid pass 120 år sedan den första gången drogs under myndigheternas öfverläggning. Anledningen härtill var, att en f. d. rektor scholæ i Vesterås gjorde anspråk på, att staden skulle ersätta honom hushyra för den tid, han varit rektor derstädes, och i resolution af den 7 December 1763 gaf Kongl. Maj:t honom rätt, tillerkände honom hushyresättning för de sista 10 åren och ålade staden att för framtiden hålla rektor med bostad. Men, mine Herrar, på den tiden var det icke Kongl. Maj:t, som sade det sista ordet, hvarken i juridiska eller i administrativa tvister. Staden Vesterås drog ärendet under Riksbens Ständers pröfning vid 1765 års riksdag. Vi veta alla, att vid denna riksdag partisvallets vågor gingo mer än vanligt högt, och att bland de tusentals ärenden, som då afgjordes, utgången af många till icke ringa grad berodde på den personliga ställning, som de innehade, hvilka förfäktade det ena eller andra intresset; och det torde då icke vara alldeles ur vägen att erinra derom, att representanten för Vesterås' stad var en af de mäktige, som i bankodeputationen bestämde öfver så mångas ekonomiska väl eller ve, under det domkyrkans naturlige målsman, biskopen, genast vid riksdagens början fick en varning att begifva sig från riksdagen, om han ville undgå obehag, hvilken varning han ock fann för godt att åtlyda. Den 16 September 1766 aflåto Riksbens Ständer en skrivelse till Kongl. Maj:t, hvori de förklarade sig, på förebragta skäl, vara fullt öfvertygade, att rektor i Vesterås skulle hafva bostad i den så kallade Probegården, som 1625 blifvit af grefvinnan Cecilia Gustafsdotter till Bogesund skänkt till skolan, och att denna gård skulle underhållas af domkyrkan, men staden och dess borgerskap vara derifrån alldeles frie. Kongl. Maj:t måste då döma om igen och meddelade den 3 Oktober 1766 ny resolution, i full öfverensstämmelse med Riksbens Ständers skrivelse i ämnet. Så fick då domkyrkan först herbergera rektor och sedan, då Probegården förstördes, gifva honom hushyresättning, hvilken ersättning till sist blef till statsverket indragen. Kom så 1860 års riksdag, hvarvid framställning gjordes om beviljande af statsanslag för verkställande af betydliga reparationer å domkyrkan. Det begärda statsanslaget beviljades af Riksbens Ständer, men under öfverläggningen härom kom man att betänka, att domkyrkan för framtiden bättre skulle vara i stånd att möta sina egna behof, om den icke behöfde bestrida åtskilliga andra utgifter, företrädesvis för läroverkets räkning; och Riksbens Ständer anhöllo därför i skrivelse i Juni 1860, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, om icke domkyrkan

kunde befrias från alla utgifter, hvilka icke vore nödiga för domkyrkans egen förvaltning och hushållning, hvarefter Kongl. Maj:t, efter vederbörandes hörande, genom bref den 31 Oktober 1862 frikallade domkyrkan, från, bland annat, utgöra af dessa hushyresmedel till rektor i Vesterås. Rektor gjorde då, hvad hans företrädare gjort hundra år förut; — han kräde staden. Men staden sköt framför sig förenämnda 1766 års Kongl. resolution, och Konungens befallningshafvande ansåg staden vara befriad från skyldighet att förse rektor med bostad, i hvilket beslut Kongl. Maj:t icke fann skäl att göra ändring. Deremot hemställde Kongl. Maj:t till näst derefter sammanträdande Riksdag, år 1865, att, då rektor i Vesterås icke borde gå förlustig den fördel, alla andra rektorer, enligt lag, åtnjöte, statsverket måtte åtaga sig att till honom utgifva hushyresersättning. Härtill tillstyrkte äfven Stats-Utskottet bifall, som gafs af Riksdagen.

Detta är sålunda uppkomsten af det undantagsförhållande, som eger rum med afseende på rektor i Vesterås. Utskottet menar nu, att domkyrkan gjort en synnerligen stor vinst på denna affär. Jag kan väl icke med full säkerhet yttra något deremot, men jag betviflar, att denna vinst varit synnerligen stor. Så länge Probegården fans, disponerades den af skolans rektor, men denna gård är nu för länge sedan förstörd. Dess tomt har utskiftats till offentliga platser, kyrkogård och gata, och hvad nu deraf återstår för domkyrkan är dels en remsa, för smal att bebygga, och dels en källare, som i årlig hyra gifver domkyrkan omkring 30 kronor. Om nu detta är en allt för hög ersättning för hvad domkyrkan förut fått betala i hushyra för rektor, lemnar jag derhän. Men dermed må förhålla sig huru som helst; — min fulla öfvertygelse är, att, då Kongl. Maj:t, på Riksens Ständers initiativ, frikallat först staden och sedan domkyrkan från att tillhandahålla rektor bostad, ingen annan än statsverket kan åtaga sig vårdnaden härom, — det må nu vara rätt eller orätt; men för så vidt något i Sveriges land skall vara fast och säkert, skall det väl vara ett beslut, fattadt af Kongl. Maj:t på Riksdagens tillstyrkan. Jag tror därför, att Kongl. Maj:t haft fullt skäl att, såsom i denna proposition skett, begära, att Riksdagen måtte bevilja denna tillökning i hushyresersättningen åt rektor i Vesterås, enär ju ingen bestridt, att sjelfva tillökningen i och för sig är billig, då rektor genom intyg visat, att den hyra, som han betalar, efter ortens pris icke är för hög, och då jag för öfrigt tror, att hvar och en, med kännedom om huru mycket hushyrorna stigit sedan 1865, måste känna sig öfvertygad att, om 500 kronor år 1865 var en skäligh hushyresersättning, 600 kronor för samma ändamål icke nu kan vara för mycket begärdt.

Herr Linder: Jag ber att få lemna ännu några upplysningar grundade på de faktiska förhållanden, som af Herr Chefen för Ecklesiastikdepartementet framhållits.

Stats-Utskottets nu föreliggande utlåtande har grundat sig på handlingar, som för Utskottet varit tillgängliga, och det förundrar mig därför icke, att man ur dessa papper kunnat komma till det resultat, hvartill Utskottet nu kommit. Men de verkliga förhållandena äro

*Om förhöjd
hyresersättning
åt rektor vid
läroverket i
Vesterås.
(Forts.)*

Om förhöjd
hushyresättning
åt rektor vid
läroverket i
Vesterås.
(Forts.)

dock af beskaffenhet att påkalla ett annat omdöme än det Stats-Utskottet i frågan uttalat. Till de upplysningar, som lemnats af Chefen för Ecklesiastikdepartementet, ber jag få lägga, att denna Probegård, som omtalas i Stats-Utskottets utlåtande och som skänkts till embetsgård kort efter Gymnasiets i Vesterås stiftande år 1625, nedbrann 1714 jemte en stor del af staden, att domkyrkan då lät återuppbbygga denna gård, men icke i det skick, hvori den förut befann sig, utan, fattig som domkyrkan är och varit allt sedan Gustaf Vasas rafistulation med hennes egendom, bebyggde den gården på det sätt, att den lät ditflytta ett gammalt hus, hvilket dock icke stod sig längre än till år 1729, då det befans vara för en ordnad familj obeoeligt, såsom det heter i härom uttalade omdömen från den tiden. Derefter uthyrdes gården för några daler, och rektor fick ingen ersättning för denna förlust. På denna omständighet grundade rektor, såsom Chefen för Ecklesiastikdepartementet nyss nämnt, sin klagan hos Kongl. Maj:t och utverkade beslutet af år 1763, hvilket af Riksens Ständer sedan ändrades på det sätt, att Kongl. Maj:ts resolutionskungörelse af år 1764 derigenom tillkom. Efter år 1766, då domkyrkan ålades att med Probegården till boställe förse läroverkets rektor, utfördes detta beslut på det sätt, att, då Probegården var obeoelig, domkyrkan överlemnade tomten till rektors disposition och gaf honom dessutom från nämnda år 30 daler årligen i hushyresättning. På detta vis fortgick det till 1832 den 31 Mars, då, på grund af Kongl. Maj:ts bref, denna hushyresättning höjdes till 150 Riksdaler banko eller 225 kronor, hvilket fortvarade till år 1856, då denna hushyresättning helt enkelt indrogs till *statsverket* samt till statsverket utbetalades ända till 1862, då staten befriade domkyrkan från skyldigheten att betala hushyresättningen, och vid 1865 års riksdag åtog sig att dermed förse rektor. Men hvarför åtnjöt rektor under tiden från år 1856 till 1862, då genom Kongl. Maj:ts beslut af år 1855 och 1856 staten skulle vidkännas denna hushyresättning, det oaktadt ingen sådan ersättning? Detta kom an derpå, att den, som under denna tid var rektor i Vesterås, redan i egenskap af lektor vid gymnasiet hade boställsgård, hvarmed domkyrkan enligt gammal af häfd åsamkad skyldighet försåg honom. När samme rektor afgick, kom en ny rektor, hvilken icke på samma grund af domkyrkan försågs med boställsgård, hvarför denne nya rektor gjorde anspråk derpå. Den gård, som nuvarande rektor bebor och hyr af domkyrkan, är en med domkyrkans egna medel för länge sedan förvärfvad lägenhet, som icke på något sätt hör tillsammans med den omtalade Probegården, hvilken nu endast och allenast är en tomt, utarrenderad för det belopp, som nyss nämndes. Följaktligen kan det tyckas, som Stats-Utskottet blifvit missledt, då det säger i sitt utlåtande, att domkyrkan skördat icke ringa vinst, i det densamma fått för eget behof disponera denna Probegård, som blifvit af enskild person för annat ändamål till domkyrkans vård och förvaltning överlemnad. Af egna medel bestridd hushyresättning åt rector scholæ från år 1766 till 1862 eller under 96 års tid — deri består den vinst domkyrkan skördat af denna affär.

På grund af hvad Chefen för Ecklesiastikdepartementet anför

och jag nu tagit mig friheten upplysa, är det tydligt, att jag icke kan komma till annat resultat än att önska bifall till Kongl. Maj:ts proposition; och får jag därför anhålla om bifall till hvad Kongl. Maj:t i detta hänseende till Riksdagen hemställt.

Som Kammaren känner har Första Kammaren redan beslutat att med afslag på Utskottets hemställan bifalla Kongl. Maj:ts förslag, och det synes mig att till alla förut åberopade skäl äfven kunde läggas det, att Kammaren genom att bifalla hvad Kongl. Maj:t i denna fråga föreslagit skulle bespara sig besväret af gemensam votering i nu förevarande visserligen obetydliga, men ändock vederbörlig rättvisa kräfvande angelägenhet. Jag yrkar således bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Key: Jag vill till fullo instämma i hvad Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastikdepartementet nämnde, att den föreliggande frågan är ganska obetydlig, och jag anser att det sålunda kan vara temligen likgiltigt huru beslutet i frågan kommer att utfalla, med afseende å den *utgift* det gäller. Emellertid anser jag mig böra göra några erinringar om de skäl, hvarpå Stats-Utskottet stödt sin afstyrkande hemställan.

Såsom Herrarne behagade finna, var det genom en resolution af den 3 Oktober 1766 — jag skall härvid lemna Herr ecklesiastikministerns historiska utredning om de på den tiden rådande parti-striderna i allt värde, men tillåter mig att här förbigå dem — som Kongl. Maj:t förklarade, att rektor i Vesterås borde rätteligen hafva den så kallade Probegården, hvilken blifvit af enskild person till skolan skänkt, till embetsgård, under vilkor att densamma borde för domkyrkans medel bebyggas, så att Vesterås stad icke finge dermed besväras. Denna enskilda donation fick emellertid domkyrkan på begäran sedermera öfvertaga, då det befans, att lägenheten icke var lämplig till bostad för rektor, hvarjemte domkyrkan i stället utgaf hyresersättning, allt i enlighet med Kongl. Maj:ts utslag den 31 Mars 1832. Sedermera indrogs likväl den hyresersättning, som domkyrkan sålunda betalade, till statsverket, och rektor fick i stället direkt ersättning från detsamma; slutligen befriades domkyrkan äfven från utgörande af den ersättning till statsverket, som den förut utgjort till rektor.

Förhållandet med denna fråga gestaltar sig alltså på följande sätt: Vesterås stad, som på grund af enskildt donationsbref förklarats fri från utgifter i detta afseende, har icke med saken att göra; domkyrkan, som sedermera fått donationen på sig öfverlåten, har ej heller med saken att skaffa; både domkyrkan och Vesterås stad äro sålunda förklarade den ene efter den andre befriade från utgifter i saken, och staten har i stället sjelf helt och hållet öfvertagit detta från början helt och hållet enskilda åliggande. Hvad är nu att göra dervid? Beslutet är fattadt och måste respekteras, och så har äfven skett så länge det gått på det gamla sättet. Men då det nu gäller en *tillökning* i hyran och vederbörande icke längre är belåten med den ersättning, som förut betalats, då blir frågan: hvem skall nu lemna det behöfliga *tillskottet*? skall staten göra det, eller Vesterås stad eller domkyrkan?

*Om förhöjd
hyresersättning
åt rektor vid
läroverket i
Vesterås.
(Forts.)*

Om förhöjd
hyresersättning
åt rektor vid
läroverket i
Vesterås.
(Forts.)

Herr ecklesiastikministern och jemväl den siste talaren framhöll, att sjelfva byggnaden å den så kallade Probegården som, må vi ännu en gång erinra oss det, af enskild person var skänkt till skolan till lärarebostad, och med skyldighet för domkyrkan att bebygga, numera är nedbrunnen, och att tomten är utskiftad på så sätt, att den är utlagd dels till *kyrkogård* och dels till *gata*. Männe icke sistnämnda förhållande borde utöfva något inflytande på deuna sak? Vesterås stad, som visserligen var befriad från att lemna bostadsbidrag till skolan, har nu fått en del af ifrågavarande tomt sig upplåten till gata; detta innebär ju en ny fördel för staden, som således borde motsvaras af ett bidrag från stadens sida till den omnämnda hyresersättningen; och domkyrkan har vilkorligt fått en donation, som den alltjemt håller till godo med, men utan att uppfylla dermed förbundne vilkor; männe äfven domkyrkans skyldigheter äro upphäfde, så snart det gäller en förhöjning i hyran? Utskottet har funnit det ganska besynnerligt, att en enskild donation blifvit på detta sätt så att säga, borteskamoterad.

Det är blott detta jag velat anföra, och för öfrigt torde det, som sagdt, vara temligen likgiltigt, hvad beslut Kammaran fattar.

Herr Berg: Det har af den föregående talaren blifvit yttradt, att föreliggande fråga, är temligen obetydlig, och att det sålunda i viss mån kan vara likgiltigt, huru beslutet kommer att utfalla. Jag är visserligen med honom ense derom, att frågan från statsverkets synpunkt kan vara obetydlig, men det torde icke kunna anses likgiltigt för rektor i Vesterås om han, som i denna sin egenskap obestriddigen är berättigad att åtnjuta hyresersättning af statsmedel, för sådant ändamål endast får uppbära 500 kronor, ehuru det blifvit ådagalagdt, att han sjelf nödgas erlagga 600 kronor i hyra och att ingen passande lägenhet står att för billigare pris erhålla.

Såsom skäl för afslag å den af sådan orsak begärda förhöjningen i den nu utgående hyresersättningen, har endast blifvit åberopadt, dels att domkyrkan i Vesterås skall hafva fått en skänk, eller hvad man vill kalla det, dels att Vesterås stad gjort en god affär. Men icke har rektor haft någon fördel vare sig af domkyrkans eller stadens vinst, och jag kan således ej i nämnda förhållanden finna någon giltig grund, att beröfva rektor en inkomst, som i allmänhet tillkommer elementarläroverkens rektorer. Utgiften för statsverket skulle ju, såsom Stats-Utskottets vice ordförande nyss nämnde, blifva en obetydlighet, och jag antager således att Kammaran ej skall undandra sig den, då det obestriddigen vore en obillighet, att låta ifrågavarande rektor, till följd af åtgärder, i hvilka han ej deltagit, gå miste om en löneförmån, som alla öfrige rektorer åtnjuta. I händelse någon "eskamoterung" af den donation, hvarom här är fråga, egt rum, så har ju Riksdagen, genom sina beslut, deri deltagit; och jag tror derföre, att det ej kan vara Riksdagen värdigt att säga nej till den anslagsbegäran, som med anledning deraf nu blifvit framställd.

Jag yrkar alltså för min del att Kammaran med afslag å Stats-

Utskottets förslag i denna punkt måtte bifalla Kongl. Maj:ts proposition.

*Om förhöjd
hyresersättning
åt rektor vid
läroverket i
Vesterås.
(Forts.)*

Herr Liss Olof Larsson: Till de skäl för bifall till Stats-
Utskottets förslag, hvilka af herr Key blifvit framställda, anhåller jag
att få ytterligare lägga några, som inverkat på mig vid frågans
afgörande inom Utskottet. Jag har ej funnit något stadgande derom
att rektor i Vesterås har ovilkorlig skyldighet att fortfarande bo i
den gård eller det hus, der han för närvarande bor, och der hyran
nu blifvit höjd med 100 kronor. I händelse en sådan förpligtelse
förefunnes, vore ingenting naturligare, än att egaren gång på gång
höjde hyran med några hundra kronor, hvilka statsverket då finge
betala. Men förhållandet är ej så, utan står det rektor fritt att se
sig om efter annan bostad, som ej är så dyr. Detta är mitt ena skäl.
Det andra består deri, att jag icke anser tiden väl vald att komma
fram med begäran om förhöjning i hyran. Så snart det är fråga om
att bestämma löner för tjenstemän, och dessa njuta förmånen af fri
bostad, så föreskrifver Kongl. Maj:t att, så länge man har kvar denna
förmån, ett visst afdrag å den kontanta lönen skall ske. Då heter
det aldrig, att hyrorna äro höga, och man uppskattar boställsvåningen
till ganska lågt belopp. Till exempel i Stockholm, der professorerna
vid tekniska högskolan och andra tjenstemän på andra ställen inne-
hafva ganska stora våningar, har man aldrig kommit till högre afdrag
än 600 kronor. Vid lönereglerna äheropas jemt, att lefnads-
kostnaderna i Stockholm äro högre än på andra ställen. Detta säges
i synnerhet gälla hyror. När således en professorsvåning i Stock-
holm ej är värd mer än 600 kronor, torde rektor i Vesterås kunna
vara nöjd med en våning, som i hyra kostar 500 kronor. Äfven de
skäl, jag nu anfört, hafva inom Utskottet för mig varit bestämmande,
och jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Linder: Får jag lof att lemna några upplysningar med an-
ledning af hvad den siste talaren nämde, så kan jag med den
känedom, jag eger om Vesterås samhälle, försäkra, att, i händelse
rektorn vid elementarläroverket skulle nödgas se sig om efter annan
våning än den, som han nu bebor, och som är belägen i elementar-
läroverkets närhet, han ej kan få någon för hans embetsställning och
behof lämplig och passande bostad för 600 kronor. Hyran af annan
lägenhet skulle utan tvifvel stiga utöfver detta belopp. Det är klart,
att han ej har någon ovägerlig rättighet att bo likasom kyrkan ej
någon åliggande skyldighet att låta honom bo just i den egendom,
der han nu bor; men då förhållandet är sådant, jag nyss nämnde,
med afseende både å närbelägenhet till läroverket och å hyresbeloppet,
i förhållande till de vanliga hushyrorna i staden, har det ansetts mest
fördelaktigt att bibehålla denna bostad. Något nytt har genom Kongl.
Maj:ts proposition i frågan icke för denna sak tillkommit. Ty märk:
staden är befriad från hushyresersättning åt rektor, och domkyrkan
är befriad derifrån, och staten har öfvertagit ansvaret därför. När
det visats, att statens ansvar härvidlag stannar nu mera icke vid

*Om förhöjd
hyresersättning
åt rektor vid
läroverket i
Vesterås.
(Forts.)*

500 utan vid 600 kronor, så är dermed ingen ny rätts- eller skyldighetsfråga bragt å bane.

Herr Key sade, att hälften af Probetomten är utlagd till gata, men jag kan upplysa, att så ej är förhållandet. Enligt den nya fastställda stadsplanen kommer i sinom tid *hela ifrågavarande tomt att utläggas till gata*. När detta kommer att ske, det vill säga, när stadsplanen kommer att realiseras, derom kan jag ej lemna någon upplysning.

Härmed var öfverläggningen slutad:

I öfverensstämmelse med de yrkanden, som förekommit, gaf Herr Talmannen propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan, som ock på afslag derå och bifall i stället till Kongl. Maj:ts i ämnet afåtna proposition; och fann Herr Talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Votering blef emellertid begärd samt företogs, enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 14:de punkten af utlåtandet N:o 14, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, antagit Kongl. Maj:ts i ämnet framlagda nådiga proposition.

Omröstningen utföll med 117 Ja mot 67 Nej; i följd hvaraf Utskottets hemställan bifallits.

Punkterna 15—18:

Biföllos.

Punkten 19:

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen, att, med godkännande af i statsrådsprotokollet intagen stat för Gymnastiska centralinstitutet, för dess tillämpning bevilja en tillökning i institutets ordinarie anslag med 10,250 kronor, äfvensom medgifva, att vilkoren för vederbörande löntagares skyldighet att vid tjänstledighet afstå de i aflöningen ingående tjänstgöringspenningar till vikarie finge af Kongl. Maj:t bestämmas.

I anledning af denna framställning hade Utskottet hemställt,

*Angående
ny stat för
Gymnastiska
central-
institutet.*

att Riksdagen måtte, med godkännande af här nedan intagna förslag till stat för ifrågavarande institut, för dess tillämpning bevilja en tillökning i institutets ordinarie anslag med 7,750 kronor, äfvensom medgifva, att villkoren för vederbörande löntagares skyldighet att vid tjänstledighet afstå de i aflöningen ingående tjänstgöringspenningar till vikarie finge af Kongl. Maj:t bestämmas; dock så att statsverket icke betungades med särskilda utgifter för tjänsternas behöriga uppehållande.

Angående
ny stat för
Gymnastiska
central-
institutet.
(Forts.)

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa Kronor.	
1 öfverlärare	3,500*)	1,500	5,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor.
2 d:o	7,000*)	3,000	10,000	
1 lärare	2,200	800	3,000	} Derest öfverläraren på militära afdelningen innehar annan allmän befattning, skall hans lön vid institutet minskas med ett mot aflöningen vid den andra befattningen svarande belopp, dock icke till lägre belopp än 3,000 kronor.
1 d:o	2,000	500	2,500	
1 d:o	2,000	500	2,500	
1 lärarinna	1,200**)	300	1,500	
1 d:o	1,200**)	300	1,500	
Arfvoden åt föreståndaren	— —	— —	400	
D:o åt sekreteraren och räkenskapsföraren	— —	— —	900	
Arfvoden åt extra lärare	— —	— —	3,000	
Till stipendier åt elever	— —	— —	2,000	
1 vaktmästare, utom fri bostad	— —	— —	800	
1 portvakt, utom fri bostad	— —	— —	500	
Anslag till ved, ljus, materiel, samlingar m. m.	— —	— —	3,550	
Summa	— —	— —	37,150	

*) Om öfverlärare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad, skall, så länge denna förmån kvarstår, lönen minskas med 600 kronor.

***) Om lärarinna i sådan egenskap åtnjuter fri bostad, skall, så länge denna förmån kvarstår, lönen minskas med 300 kronor.

Euligt anteckning å utlåtandet, voro reservationer vid förevarande punkt inom Utskottet anmälda

dels af Herr *Liss Olof Larsson*, med hvilken Herr *Sven Nilsson* i Efveröd instämt, och som för sin del framlagt ett så lydande förslag till stat för Gymnastiska centralinstitutet:

Angående
ny stat för
Gymnastiska
central-
institutet.
(Forts.)

	Lön.	Tjenstgöringspenningar.	Summa.	
1 öfverlärare	3,000*)	2,000	5,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor.
2 d:o	6,000*)	4,000	10,000	
1 lärare	2,000	1,000	3,000	} Derest öfverläraren innehar annan allmän befattning, skall hans lön vid institutet minskas med ett mot aflöningen vid den andra befattningen svarande belopp, dock icke till lägre belopp än 3,000 kronor.
1 d:o	1,700	800	2,500	
1 d:o	1,700	800	2,500	
1 lärarinna	1,000**)	500	1,500	
1 d:o	1,000**)	500	1,500	
Arfvode åt föreståndaren	— —	— —	400	
D:o åt sekreteraren och räkenskapsföraren	— —	— —	900	
Arfvode åt extra lärare	— —	— —	3,000	
Till stipendier åt elever	— —	— —	2,000	
1 vaktmästare, utom fri bostad	— —	— —	800	
1 portvakt, utom fri bostad	— —	— —	500	
Anslag till ved, ljus, materiel, samlingar m. m.	— —	— —	3,550	
Summa	— —	— —	37,150	

*) Om öfverlärare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad, skall, så länge denna förmån kvarstår, lönen minskas med 600 kronor.

***) Om lärarinna i sådan egenskap åtnjuter fri bostad, skall, så länge denna förmån kvarstår, lönen minskas med 300 kronor.

dels ock af Herrar C. A. Larsson och Nils Petersson, hvilka yrkat afslag å den af Kongl. Maj:t äskade anslagsförhöjningen.

Beträffande detta ärende uppstod öfverläggning, hvarunder anfördes af

Herr Rubenson: Det vill visserligen förefalla mig, som om den här ifrågavarande staten, likasom några andra på denna hufvudtitel, blifvit af Stats-Utskottet väl knappt tillskurna; men då Första Kammarerna godkänt Stats-Utskottets förslag, lär dervid icke vara något att göra. Jag vill dock uttala min mening derom, att det förefaller mig, som om Stats-Utskottet vid uppgörande af denna och andra af mig antydda stater haft blicken alltför skarpt fäst på den närva-

rande betryckta ställningen. Detta kan icke vara riktigt, ty en stat, som är afsedd att gälla för en lång följd af år, bör uppgöras med fastadt afseende derå och icke efter de vid tillfället för statens uppgörande rådande undantagsförhållandena. Ett motsatt förfarande medför dessutom den oägenheten och orättvisan, att de, som erhålla lön på en under sådana förhållanden uppgjord stat, komma i sämre ställning, än de, som åtnjuta lön på en redan reglerad stat. Men härvid är, som sagdt, icke något att göra.

Jag begärde ordet för att fästa uppmärksamheten på en oegentlig bestämmelse, som kommit in i den ifrågavarande staten. Denna oegentlighet fans redan till viss grad i Kongl. Maj:ts proposition, men har blifvit betydligare sedan Utskottet behandlat samma stat. Jag syftar härvid på den bestämmelse, som skulle gälla för den händelse, att öfverläraren på den militära afdelningen har afföring på annan stat. Denna bestämmelse har ursprungligen kommit ifrån direktionens förslag till stat. Direktionen föreslog nemligen, att, öfverlärarnes lön skulle bestämmas till 6,000 kronor, deraf 1500 kronor tjenstgöringspenningar, och hemstälde tillika att, om öfverläraren på militära afdelningen innehade annan allmän befattning, hans lön på Gymnastiska centralinstitutets stat skulle nedsättas, dock icke längre än till 3,000 kronor. Så formuleradt var stadgandet icke tvetydigt på något vis. Det var klart och tydligt. Ty direktionen kallade hela löneförmånen, 6,000 kronor, för lön och meningen var, föreställer jag mig, att den ifrågavarande läraren skulle under den gifna förutsättningen på hela detta belopp vidkännas en nedsättning, dock icke längre än till 3,000 kronor. När Kongl. Maj:t framlade sitt förslag för Riksdagen, gjorde Kongl. Maj:t den ändring i direktionens förslag, att Kongl. Maj:t fördelade lönen och tjenstgöringspenningarne på ett annat vis och kallade icke hela beloppet för lön, utan, i enlighet med den terminologi, som begagnas i fråga om öfriga nyreglerade verk, blott den ena delen för lön och den andra för tjenstgöringspenningar, hvarjemte Kongl. Maj:t föreslog lönen till 2,900 kronor och tjenstgöringspenningarne till 2,000 kronor, med en förhöjning efter 5 år af 500 kronor, på lönen. Emellertid skref Kongl. Maj:t ordagrant af bestämmelsen, i hvad mån öfverläraren på militära afdelningen skulle vara skyldig att under den gifna förutsättningen vidkännas afdrag. Om jag tager detta stadgande ordagrant, skulle under den gifna förutsättningen denne öfverlärare de första 5 åren icke få vidkännas någon nedsättning alls i sin lön på centralinstitutets stat och efter 5 års förlopp högst 400 kronors förminskning. Att detta icke kunnat vara Kongl. Maj:ts mening, är alldeles klart, meningen kan, fastän den är något oegentligt uttryckt, icke hafva varit annan, än att hela det sammanlagda beloppet af lön och tjenstgöringspenningar under nämnda förutsättning skulle få nedsättas till 3,000 kronor. Jag föreställer mig att det under sådana förhållanden icke vore särdeles farligt att godkänna Kongl. Maj:ts förslag oförändradt, enär tillämpningen deraf väl hade legat temligen klar.

Nu har emellertid Utskottet gjort en ytterligare ändring uti ifrågavarande lönestat, och den är af sådan beskaffenhet, att jag knappt tror det låter sig göra att bibehålla de ordalag, Utskottet tagit från

*Angående
ny stat för
Gymnastiska
central-
institutet.
(Forts.)*

Angående
ny stat för
Gymnastiska
central-
institutet.
(Forts.)

Kongl. Maj:t förslag. Utskottet har nemligen på goda grunder föreslagit, att rättigheten till bostad icke skulle vara en absolut förmån för öfverlärarne, utan att de, om deras boställsvänningar behöfdes för statens räkning, skulle vara skyldige att afstå dem emot en ersättning af 600 kronor, hvilket belopp Utskottet upptager på sjelfva lönen. Den af Utskottet föreslagna staten för dessa öfverlärare uppgår derföre till 3,500 kronor i lön och 1,500 kronor i tienstgöringspenningar eller tillsammans 5,000 kronor, med den bestämmelse tillika, att, om öfverlärare vid Gymnastiska centralinstitutet åtnjuter bostad in natura, han är skyldig att afstå ett afdrag på sin lön af 600 kronor. Låt oss nu tänka efter, huru det skall gå i ena eller andra fallet, om den militäre öfverläraren har lön på annan stat och således måste vidkännas nedsättning till visst belopp af sin lön på centralinstitutets stat. Om Utskottets förslag går igenom, är hans lön, då han åtnjuter fri bostad in natura, 2,900 jemte 1,500 kronor i tienstgöringspenningar eller tillsammans 4,400 kronor jemte bostad, under det att, då han icke har fri bostad, lönen uppgår till 3,500 jemte 1,500 i tienstgöringspenningar eller tillhopa 5,000 kronor. Om vi nu i båda fallen skola tillämpa nedsättningsprincipen och antaga, att denna nedsättning vore den högsta möjliga, skulle lönen, det vill säga aflöningen, i det fall, att han icke har bostad, nedsättas från 5,000 kronor till 3,000 kronor och i det fall att han har bostad in natura, då lönen jemte tienstgöringspenningar utgöra 4,400 kronor, skulle han vidkännas nedsättning i detta belopp till 3,000 kronor jemte bostad. Således, har han bostad in natura, får han behålla den och 3,000 kronor kontant aflöning, men har han icke bostad, får han blott 3,000 kronor: hvadan nedsättningen skulle bli större, för den, som icke har bostad in natura, så att denne, som är betydligt mindre fördelaktigt stäld, än om han hade bostad in natura, det oaktadt får vidkännas ett större afdrag än om han hade den större förmånen af bostad in natura. Det antyddes nyss af en representant på dalabänken, att hyrorna i Stockholm äro ganska dryga. Ja, de äro så dyra, att en person, i öfverlärarnes ställning, åtminstone om han har familj, omöjligen för 600 kronor kan erhålla bostad, i synnerhet om han skall bo i närheten af Gymnastiska centralinstitutet.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra är det alldeles tydligt, att den ifrågavarande bestämmelsen bör stiliseras om, så att den kommer att uttrycka hvad meningen är, att den skall uttrycka. Denna bestämmelse, som innefattas i bilagan A till Stats-Utskottets föreliggande betänkande på sidan 56, föreställer jag mig skulle kunna få denna lydelse: "derest öfverläraren på militära afdelningen innehar annan allmän befattning, skall hans lön vid institutet minskas med ett mot aflöningen vid den andra befattningen svarande belopp, dock icke till lägre belopp än att hans aflöningsförmåner vid institutet, oberäknadt den fria bostaden eller deremot svarande 600 kronor, uppgå till sammanlagdt 3,000 kronor."

Jag föreställer mig nemligen, att Utskottets mening är sådan, och då torde väl vara skäl att uttrycka det på ett otvetydigt sätt.

Jag vet visserligen, att Första Kammaren redan bifallit Utskottets förslag oförändradt, enär uppmärksamheten på ifrågavarande förhållande icke derstädes blifvit fästad, men jag föreställer mig, att, om denna Kammare fattar sitt beslut i öfverensstämmelse med hvad jag tagit mig friheten anhålla, Utskottet är oförhindradt att ingå till Första Kammaren med förslag om vidtagande af sådan förändring i dess beslut, helst det icke är fråga om ändring i sak utan endast en förklaring af hvad man åsyftat med sitt förra beslut.

*Angående
ny stat för
Gymnastiska
central-
institutet.
(Forts.)*

Herr Talmannen aflägsnade sig nu, och Herr vice Talmannen öfvertog ledningen af Kammarens förhandlingar samt lemnade ordet till

Herr Liss Olof Larsson, som yttrade: Jag har icke begärt ordet för att svara talaren på stockholmsbänken, emedan jag sjelf icke kunnat vara med om det förslag, som nu föreligger, utan uti en vid denna punkt afgifven reservation framställt min skiljaktiga åsigt. Men det är på det i denna reservation framställda yrkande, jag nu får anhålla om proposition, på samma gång som jag önskar, att med några ord få framlägga motiven till den skiljaktiga mening, som i reservationen finnes uttryckt.

Jag har, såsom Herrarne se af min reservation, kommit till precis samma slutsiffra, som Utskottet. Statens slutsumma är nemligen både i Utskottets förslag och min reservation upptagen till 37,150 kronor. Men jag har i mitt förslag framställt en annan fördelning mellan löner och tjänstgöringspenningar. Utskottet har visserligen satt ned beloppen något under hvad Kongl. Maj:t begärt, men, i stället för att dervid minska på lönernas belopp, har Utskottet gjort hufvudsakliga minskningen på tjänstgöringspenningarne. Jag har emellertid icke kunnat vara med om ett sådant tillvägagående, att minska allenast på tjänstgöringspenningarne. Vi kunna väl vara ense om, att tjänstgöringspenningarne, som tjänstemannen skall afstå, då han icke gör sin tjänst, äro till för att dermed bestrida aflöningen för hans vikarie under tjänstledigheten; och då är det ju gifvet, att, om man minskar tjänstgöringspenningarne för dessa nu ifrågavarande tjänster till lägre belopp än hvad Kongl. Maj:t föreslagit, man har i samma mån minskat de medel, man har att använda, då fråga blir att anskaffa vikarie för en tjänsteman. Antagligen blir det då nödvändigt för statsverket att göra ytterligare tillskott; eller blir följden, att man får nöja sig med sämre biträden för tjänsternas uppehållande, ty det är ju alldeles klart, att, då man har mindre medel att för ändamålet använda, man äfven får nöja sig med sämre krafter. Det är därför jag för min del önskar, att tjänstgöringspenningarne måtte bibehållas hufvudsakligen vid de belopp, som af Kongl. Maj:t föreslagits, men att de nedsättningar, Utskottet föreslagit, måtte göras å lönernes belopp. Det är äfven ett annat skäl, som föranledt mitt yrkande i detta afseende. Såsom vi veta brukar pensionen bestämmas efter lönens belopp. Om nu nedsättning sker å lönerna, så blifva jemväl pensionerna mindre, hvarigenom en icke obetydlig besparing för staten uppstår.

Angående
ny stat för
Gymnastiska
central-
institutet.
(Forts.)

Dessutom förefaller mig hela denna inrättning högst egendomlig, emedan den synes mig, på samma gång den är en läroanstalt, jemväl vara en slags kasern för lärarne. Det är ett egendomligt förhållande, som jag icke sett på något annat ställe i Stockholm, att af åtta lärare och lärarinnor, som äro vid institutet anstälde, icke mindre än 4 hafva fri bostad derstädes. Läger man dertill en vaktmästare och en portvakt, som jemväl hafva fri bostad, så finner man att af 10 personer, som äro vid institutet anstälde, icke mindre än sex hafva fri bostad! Man talar så ofta om, att staten behöfver utrymme för åtskilliga ändamål, och att staten behöfver bygga stora hus samt anslag derför beviljas, men på samma gång har staten dock tillfälle att bereda bostad åt sex personer bland tio, som äro austälda vid en inrättning så liten som denna. Jag har icke den kännedom om förhållandena, att jag nu kan göra något yrkande i detta hänseende, men jag har velat fästa uppmärksamheten härpå, emedan det förefaller mig något oegentligt att på detta sätt använda ett utrymme, som staten så väl behöfver för andra ändamål. Om jag nemligen ser på utgifterna under flera af de andra hufvudtitlarne, så finner jag, att staten betalar ut ganska ansefliga belopp för att skaffa lokaler i hyrda lägenheter för åtskilliga verk och inrättningar.

Jag tror också, att det är alldeles nödvändigt att behålla tjänstgöringspenningarne vid de belopp Kongl. Maj:t föreslagit, ty om man går öfver till Stats-Utskottets betänkande angående utgifterna under nionde hufvudtiteln, så skall man finna, att en tjänsteman, hvilken utnämndes till sin tjänst i Januari månad, efter några få månader blef urståndsatt att sköta sin tjänst samt att han enligt läkares intyg icke vidare kan komma att sköta den. I sådant fall är det fördelaktigt för staten, att tjänstgöringspenningarne äro bestämda till högt belopp i förhållande till lönen, ty det är naturligt, att, om en tjänsteman icke vidare kan utföra något arbete för statens bästa, han ändock sitter med hela sin lön i behåll, och afstår allenast tjänstgöringspenningarne. Jag tror därför, att man icke bör sätta tjänstgöringspenningarne lägre än hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Det är också därför, som jag vid denna punkt icke kan bifalla hvarken Kongl. Maj:ts eller Utskottets förslag, utan anhåller att få yrka bifall till Utskottets förslag, med den förändring, att det förslag till stat för Gymnastiska centralinstitutet, som finnes min reservation bifogadt, måtte af Kamraren godkännas. Slutsummorna äro, som sagdt är, lika i Utskottets förslag och min reservation.

Häruti instämde Herr *Hübinette*.

Herr C. A. Larsson: Jag skall deremot anhålla att få yrka afslag å såväl Utskottets som Kongl. Maj:ts förslag. Att jemföra lärarne vid detta institut med professorerne vid Carolinska institutet och Tekniska högskolan anser jag vara en orimlighet. De hafva dessutom tillåtelse att jemte lärarebefattningarne vid institutet innehafva andra tjänster, och ändock få de behålla ej mindre än 3,000

kronor af lönen vid institutet. Då man dessutom vet, att dessa löner betraktas blott såsom biförtjenster, så hemställer jag, om man kan bifalla begäran om en lönestat sådan som den nu föreslagna. Vi komma slutligen, genom fastställande af dessa många lönestater, att gå så långt att vi nödgas gå tillbaka och nedsätta lönerna, hvilket nog torde blifva svårare, än det varit att höja dem.

*Angående
ny stat för
Gymnastiska
central-
institutet.
(Forts.)*

Herr Key: Jag vill endast nämna några ord med anledning af hvad talaren på stockholmsbänken nyss anförde i fråga om öfverläraren på den militära afdelningen vid Gymnastiska centralinstitutet. Jag kan icke neka, att det förslag, han framställde, verkligen är ett förtydligande af hvad man menat, och jag är därför äfven villig att instämma i detta förslag, om derigenom för framtiden kan undvikas möjliga missförstånd. I sak är hans förslag detsamma som Utskottets, men i form innebär det ett förtydligande.

Hvad åter beträffar representantens från Dalarne anmärkning derom, att genom antagande af Utskottets förslag, enligt hvilket aflöningen åt de tre öfverlärarne skulle utgå med 3,500 kronor såsom lön och 1,500 kronor såsom tjänstgöringspenningar, i stället för, att han i sin reservation föreslagit lönen till 3,000 kronor och tjänstgöringspenningarne till 2,000 kronor, man skulle fastställa en annan proportion mellan tjänstgöringspenningar och fast lön, än som vid föregående lönerogeringar blifvit bestämd, så ber jag att få nämna, att denna fråga varit föremål för många jemkningar inom Utskottsafdelningen. Resultatet blef emellertid, att man ansåg sig icke kunna föreslå annat än hvad nu föreligger, och detta af det skäl, att man äfven måste taga hänsyn till den aflöning, dessa lärare redan nu hafva, och den lönestat, som förut varit och ännu är för institutet fastställd. Man ansåg sig nemligen icke kunna fastställa lönen i den nya staten för dessa lärare till alltför mycket lägre belopp, än de nu uppbära. Om man det gjort, skulle följden endast blifva den, att Gymnastiska centralinstitutet fortfore att vara oregleradt, åtminstone så länge den nuvarande lärarepersonalen funnes kvar, ty naturligtvis komma de nuvarande lärarne då att för änen tid kvarstå på den gamla staten. Genom nådigt bref af den 4 Mars 1864 har nemligen Kongl. Maj:t fastställt lönen för hvardera af de nuvarande öfverlärarne till 4,000 kronor, och för närvarande åtnjuta de dessutom såsom dyrtidstillägg 20 proc. af lörens belopp. Vid sådant förhållande ansåg man sig icke nu kunna gå ända derhän att minska lönen med hela 1.000 kronor. utan man gick en medelväg, minskade lönen med 500 kronor och fastställde tjänstgöringspenningarne till endast 1,500 kronor. Skälet dertill var, jag upprepar detta, att man ansåg sig bunden af den gamla staten. Jag har velat meddela dessa upplysningar och yrkar för öfrigt bifall till Utskottets förslag med Herr Rubensons dervid gjorda tillägg.

Chefen för Kongl. Ecklesiastikdepartementet Herr Statsrådet Malström: Jag ber blott att få tillkännagifva, att jag finner den anmärkning, som gjordes af representanten på stockholmsbänken, visser-

Angående
ny stat för
Gymnastiska
central-
institutet.
(Forts.)

ligen förtjena beaktande, och att jag anser, att det af alla myndigheter åsyftade målet bättre uttryckes genom de ordalag, som föreslagits.

Herr Giljam: Jag skall be att få yrka bifall till Utskottets förslag så väl beträffande aflöningarnas belopp som förhållandet mellan lönen och tjänstgöringspenningarna. Här har särskildt anmärkts, att de föreslagna aflöningarna för öfverlärarne skulle vara väl högt tilltagna, men härvid bör man dock besinna, att dessa aflöningar äro afsedda för befattningar, af hvilka det i hela riket icke finnes mera än tre, och att man derföre bör tillägga dem sådana löneförmåner, att man kan hafva utsigt att få dessa lärareplatser besatte med män, hvilka verkligen äro skicklige att upprätthålla en institution, som, efter hvad vi mer än en gång hört framhållas, har till uppgift att vårda en sak, som för oss måste hafva ett specielt intresse, enär den nuvarande gymnastiken företer något sjelfständigt svenskt både till sin uppkomst och utveckling. Jag vill förorda bifall till Utskottets förslag äfven i fråga om förhållandet mellan den fasta lönen och tjänstgöringspenningarne. Det kan visserligen vara ganska beaktansvärdt, detta resonnement, att ju högre tjänstgöringspenningarne sättas, dess mera kan man gifva åt vikarien och dess bättre vikarie bör man då äfven kunna få. Men man får icke heller glömma bort, att äfven den ordinarie tjänstemannen har sina rättigheter, och att han, om han t. ex. genom sjukdom blir urståndsatt att förrätta sin tjänst, väl icke derföre bör sättas på alltför stor förknappning. Härtill kommer ytterligare den omständigheten, att genom ett nådigt bref, som i den Kongl. propositionen finnes åberopadt, lärarne vid detta institut blifvit tillförsäkrade rätt att vid uppnådda 60 lefnads- och 30 tjensteår erhålla afsked med pension på allmänna indragningsstaten till belopp, motsvarande hela lönen. Då nu lönen till två af öfverlärarne för närvarande utgår med 4,000 kronor till hvardera, så skulle det blifva en väl känbar minskning, om deras lön, och sålunda äfven pensionen, skulle sättas så lågt som till 3,000 kronor, på sätt Herr Liss Olof Larsson föreslagit. Redan enligt Utskottets förslag få de visserligen vidkännas någon minskning, men då det torde vara föga troligt, att någon uppnår pensionsåldern, innan han såsom öfverlärare tjenstgjort fem år, så anser jag denna minskning icke vara af så stor praktisk betydelse och vill derföre bifalla Utskottets förslag.

Här har äfven yttrats, att detta institut skulle vara så att säga en kasern för lärarepersonalen. Jag är visserligen icke alldeles säker på min sak i detta fall, men jag tror mig dock hafva god anledning att antaga, att dessa bostäder åt lärarne äro inrymda i de gamla, förut befintliga byggnaderna, under det att gymnastiksalarne åstadkommits genom nybyggnader. Och då omständigheterna så medgåfvo, så var det ju ganska lämpligt att till bostäder åt lärarne använda dessa gamla byggnader, hvilka i allt fall icke utan fullständig ombyggnad kunnat användas till gymnastiksalar. Dessutom kan jag på grund af ganska rik egen erfarenhet försäkra, att det nästan är nödvändigt, att lärarne vid detta institut bo på platsen. Öfningarne der pågå

nemligen från klockan 7 på morgonen, med endast obetydliga uppehåll, till klockan 7—8 på aftonen, och derföre måste lärarne dels tillbringa flere timmar under dagens lopp på öfningssalarna, dels stundligen vara nära till hands, så att de, när så behöfves, lätt kunna träffas.

Angående
ny stat för
Gymnastiska
central-
institutet.
(Forts.)

Herr Nils Petersson: Till de skäl, som jag förut framhållit för min åsigt, att vid de löneregleringar, som egt rum, lönerna bestämts alltför höga, vill jag tillägga ett ytterligare, som särskildt har afseende å den lönereglering, som nu är i fråga. Utgående derifrån, att staten bör hafva sina läroverk i allmänhet ordnade på ett ändamålsenligt sätt, tror jag, att omkostnaderna för Gymnastiska centralinstitutets upprätthållande skulle kunna ställas billigare, än hittills varit fallet. Om jag icke misstager mig, stå nemligen de gymnastiska öfningarne i så nära samband med det militära yrket, att, efter mitt förmenande, en stor del af de personer, som egnat sig åt detta yrke, skulle kunna användas till att leda nämnda öfningar. Jag vet visserligen, att till institutets personal höra äfven läkare och lärarinnor, men om man icke medtager dem i beräkning, skulle till de öfriga lärareplatsernas bestridande kunna användas militärer. Då i betraktande tages, att staten måste underhålla en så stor mängd sådane, hvilka i fredstid icke hafva annan sysselsättning, än att leda manskapets exercis, synes det mig som en stor del af dem skulle kunna hafva tid öfrig för nyssnämnda förrättning. Dessutom föreställer jag mig, att statens tjänstemän icke kunna hafva så stor frihet, att de icke skulle kunna af Kongl. Maj:t anbefallas att, derest förhållandena det medgifva, gagna staten, äfven om det sker på ett sätt, som möjligen hittills ansetts icke alldeles höra till deras yrke. Att tillgång på tjänstemän för ifrågavarande ändamål icke saknas, skall jag blott med ett exempel ådagalägga. Vi veta nemligen, hurusom vid marinregementet i Karlskrona befälet till antalet öfvergår manskapet. Ur detta befäl skulle ju då lämpligen kunna användas en och annan, allt efter som behofvet kräfver, till bestridande af lärareplatserna vid Gymnastiska centralinstitutet. Under sådana förhållanden och då jag från stockholmsbänken hört yttras, att man i denna sak skulle kunna komma till ett bättre resultat, än det som kan vinnas genom Kongl. Maj:ts proposition och Utskottets förslag, hvilket yttrande vitsordats från statsrådsbänken, förefaller det mig, som skulle denna fråga icke vara af så utomordentligt stor vikt, att med dess afgörande icke skulle kunna anstå till en annan gång, då den måhända kunde få en bättre lösning, än som nu kan gifvas den. Och jag hoppas, att regeringen skall taga mitt förslag i betraktande och se till om icke kostnaderna kunna göras billigare än som blifvit föreslaget.

På grund af hvad jag sålunda anfört, får jag för närvarande yrka afslag å såväl Kongl. Maj:ts proposition, som Utskottets förslag.

Herr *Danielsson* förenade sig med Herr Nils Petersson.

Grefve Björnstjerna: Blott ett par ord till bemötande af den siste talarens yttrande. Han ansåg, att till bestridande af öfverlärareplatserna vid Gymnastiska centralinstitutet skulle kunna kommenderas

Angående
ny stat för
Gymnastiska
central-
institutet.
(Forts.)

officerare. Detta bevisar endast, att den värde talaren icke satt sig in i saken. På samma gång som institutet är afsedt att utveckla gymnastik-konsten är det äfven en helsovårdsanstalt. Flertalet lärare derstädes måste följaktligen besitta medicinska kunskaper; förhållandet är derföre nu att endast en af öfverlärarne är militär, samtliga de öfrige äro uteslutande vetenskapsmän.

Samme talare yttrade, att för ändamålet lämplige lärare kunde tagas ur det obehöfliga befälet vid marinregementet i Karlskrona, ett befäl utan trupp. Han tycks då vara i okunnighet om, att detta befäl har till åliggande att leda beväringens öfningar inom Blekinge län. Det förefaller dessutom högst förunderligt att nu få höra talas om, att vi hafva öfverflöd på befäl, då det förut har varit en allmänt erkänd sak, att motsatsen är förhållandet. Slutligen lär det väl icke gå an, att, såsom den värde talaren yttrade, helt enkelt kommendera officerare till att bestrida ifrågavarande lärareplatser, dels när sådant icke kan ske emot deras vilja, dels när icke är gifvet, att dessa officerare äro för nämnda platser lämplige. Allt detta torde vara så klart och tydligt, att det verkligen förvånar mig, att någon *kan* finnas, som icke inser detsamma.

Genom hvad jag nu yttrat, anser jag mig jemväl hafva besvarat Herr Carl Anders Larssons påstående att öfverlärarne vid institutet vore militärer, som endast betraktade lärarebefattningen som en biförtjenst.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan med den förändring, som blifvit af Herr Rubenson förslagen.

Herr Nils Petersson: Den siste talaren gaf tydligen icke akt på, att jag nämnde, att det vore just de lärare, som icke behöfde ega medicinska kunskaper, som kunde tagas ur militärståndet. För öfrigt vet ju hvar och en, att den gymnastiska konsten så ingår uti militäryrket, att det knappast torde finnas någon officer, som icke genomgått Gymnastiska centralinstitutet. Åtminstone har jag vid uppvisningar funnit, att herrar löjtnanter äro skicklige uti både att hoppa och uti andra gymnastiska produktioner.

Hvad beträffar den siste talarens anmärkning mot mitt påstående, att officerare kunna kommenderas att bestrida ifrågavarande lärareplatser, så faller det af sig sjelf, att jag på samma gång förutsatte, att de dervid skulle, utom sin egentliga lön, ega uppbara tjänstgöringspenningar, såsom särskild ersättning för sitt besvär. Och skulle regeringen icke hafva en sådan makt och myndighet öfver sina tjenstemän, som jag antydde, så må jag säga, att det är föga väl beställt med landets institutioner.

Herr Nordenskjöld: Med anledning af den siste ärade talarens yttrande, får jag bekänna, att jag verkligen är en af de militärer, som icke genomgått Gymnastiska centralinstitutet. Jag ber också att få upplysa honom derom, att det är alldeles omöjligt att alla militärer kunna få gå igenom detsamma, ehuru det nog kan vara många,

som önska det, ty det är endast ett mindre antal, som årligen kommenderas dit från de olika regementena för att vid institutet utbilda sig till instruktörer för de öfrige officerarne.

Grefve Björnstjerna: Jag ber om ursäkt, att jag ännu med några ord vågar upptaga herrarnes tid.

Det ser ut, som om min värde motståndare icke rätt kände till svenska gymnastiken. Han har måhända dock hört talas om Ling, den man som genom sitt snille gjort denna gymnastik verldsbekant. En skyldighet för oss är att söka bibehålla denna gymnastik på samma höga ståndpunkt. Detta åter kan icke ske, om man till lärare vid institutet kommenderar upp hvilka officerare som helst, äfven om dessa gått igenom en kurs vid institutet. Denna kurs är nemligen ganska lämplig att utbilda befäl för armén, men alldeles otillräcklig att utbilda lärare vid ett institut, som gjort Sverige bekant i hela Europa. Dertill böra endast tagas personer, som väl kunna uppehålla detta instituts anseende. Jag ber slutligen den värde talaren kasta en blick i statskalendern. Han skall då finna, att institutets trenne öfverlärare utgöras af: den förste Lings son och efterträdare, hvilken liksom fadren gjort gymnastiken till sin lifsuppgift; den andre en utmärkt läkare. Endast den tredje är militär.

Saken hvarken kan eller bör på annat sätt ordnas.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gaf Herr vice Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan oförändrad samt derefter, enligt de yrkanden som blifvit gjorda, dels på antagande af Herr Rubensons ändringsförslag, dels på bifall till det förslag, som innefattades i Herr Liss Olof Larssons vid utlåtandet fogade reservation, dels ock på afslag å såväl Utskottets hemställan som Kongl. Maj:ts proposition i ämnet; och fann Herr vice Talmannen propositionen på bifall till Herr Rubensons yrkande vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes. I anledning häraf och för bestämmande af kontrapositionen, upptog Herr vice Talmannen ånyo de öfriga förslagen, af hvilka det som afsåg afslag å såväl Utskottets som Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställningar nu förklarades hafva flertalets röster för sig. Men äfven angående kontrapositionen äskades votering; i följd hvaraf och sedan till kontraposition i denna votering antagits yrkandet på bifall till Herr Liss Olof Larssons reservation, en så lydande omröstningsproposition först uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen antager yrkandet på afslag å såväl Stats-Utskottets i 19 punkten af utlåtandet N:o 14 gjord hemställan som Kongl. Maj:ts i ämnet framlagda proposition, röstar

Ja;

Angående
ny stat för
Gymnastiska
central-
institutet.
(Forts.)

Angående
ny stat för
Gymnastiska
central-
institutet.
(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet på bifall till Herr Liss Olof Larssons vid punkten fogade reservation.

Den omröstning, som företogs enligt denna proposition, utföll med 68 ja mot 102 nej, och erhöll alltså propositionen för hufvudvoteringen följande lydelse:

Den som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 19 punkten af utlåtandet N:o 14, med den förändring uti de, i den föreslagna staten för Gymnastiska centralinstitutet, intagna bestämmelser, som Herr Rubenson påyrkat, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, godkänt Utskottets hemställan, med den ändring i berörda stat, som Herr Liss Olof Larsson uti sin vid punkten fogade reservation föreslagit.

Den senare voteringen visade 70 ja mot 112 nej; hvadan beslut fattats i enlighet med nejpropositionen.

Sedan Herr Talmannen nu återkommit, skedde under hans ledning föredragning af

Punkten 20

som bifölls.

Punkten 21,

Angående
ny stat för
veterinär-
institutet
i Stockholm.

Kongl. Maj:t hade gjort framställning derom, att Riksdagen måtte, för tillämpning af föreslagen ny stat för veterinärintitutet i Stockholm, höja det ordinarie anslaget till institutet med 14,800 kronor, äfvensom medgifva, att vilkoren för vederbörande löntagares skyldighet att vid tjänstledighet afstå tjänstgöringspenningarne till vikarie finge af Kongl. Maj:t bestämmas.

Det af Kongl. Maj:t framlagda förslag till stat för nämnda institut var af följande lydelse:

Angående
ny stat för
veterinär-
institutet
i Stockholm.
(Forts.)

	Lön.	Tjenstgöringspenningar.	Summa Kronor.	
1 professor	3,500	2,000	5,500	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr.
3 professorer	10,500	6,000	16,500	
1 lektor	2,500	1,000	3,500	
1 föreståndare, arfvode (jemte fri bostad)	— —	— —	500	
1 adjunkt	— —	— —	2,500	
1 instruktionssmed d:o	— —	— —	2,500	
1 kamrerare	— —	— —	1,500	
1 sekreterare hos direktionen d:o	— —	— —	500	
1 bibliotekarie	— —	— —	300	
För undervisning i ridkonst	— —	— —	800	
Till betjenings aflönande	— —	— —	3,000	
Stipendier åt elever	— —	— —	4,000	
Byggnaders och stängsels underhåll	— —	— —	1,000	
Till diverse utgifter	— —	— —	8,000	
Summa			50,100	

Utskottet hade hemställt,

att Riksdagen måtte, med godkännande af här nedan intagna förslag till stat för veterinärinstitutet i Stockholm, för dess tillämpning bevilja en tillökning i institutets ordinarie anslag med 7,800 kronor; äfvensom medgifva, att villkoren för vederbörande löntagares skyldighet att vid tjänstledighet afstå de i aflönningen ingående tjänstgöringspenningar till vikarie finge af Kongl. Maj:t bestämmas; dock så att statsverket icke betungades med särskilda utgifter för tjänsternas behöriga uppehållande.

Angående
ny stat för
veterinär-
institutet
i Stockholm.
(Forts.)

	Lön.	Tjenstgö- ringspen- ningar.	Summa.	
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	
1 professor	3,500	1,500	5,000	} Efter 5 år kan lö- nen höjas med 500 kronor.
3 professorer	10,500	4,500	15,000	
1 lektor	2,500	1,000	3,500	
1 adjunkt..... arfvode	---	---	2,000	
1 instruktionsmed d:o	---	---	2,000	
1 kamrerare d:o	---	---	1,200	
1 sekreterare hos di- rektionen d:o	---	---	300	
1 bibliotekarie d:o	---	---	300	
För undervisning i rid- konst.....	---	---	800	
Till betjenings aflö- nande	---	---	2,000	
Stipendier åt elever ..	---	---	4,000	
Byggnaders och stäng- sels underhåll	---	---	1,000	
Till diverse utgifter ..	---	---	6,000	
Summa	---	---	43,100	

Anm. Den af professorerne, som förordnas att vara institutets föreståndare, åtnjuter, utom den bestämda aflöningen, fri bostad.

Efter uppläsning af Utskottets hemställan, mot hvilken Herr C. A. Larsson inom Utskottet reserverat sig, anförde

Grefve Björnstjerna: Herr Grefve och Talman! Det torde förlåtas mig, om jag i min egenskap af ordförande i direktionen för i fråga varande institut för en kort stund tager Kammarens tid i anspråk.

Af Kongl. Maj:ts föreliggande förslag synes, att Kongl. Maj:t ansett, att lärarne vid detta institut borde komma i åtnjutande af 600 kronors högre aflöning, än lärarne vid det Gymnastiska centralinstitutet. Man kunde, enligt mitt förmenande, till stöd för detta förslag anföra flere viktiga skäl. Ett af de viktigaste bland dessa är det, som nyss blifvit vid behandlingen af punkten 19 anfördt, eller att en lärare vid gymnastiska centralinstitutet kan förena två tjänster, då deremot en sådan vid veterinärintitutet endast kan innehafva en tjänst. Enligt det förslag, som nyss blifvit godkänt, skulle en lärare vid Gymnastiska centralinstitutet, om han till exempel vore kapten med 2,800 kronors lön, visserligen få sin lön vid institutet nedsatt till 3,000 kronor, men han erhåller i allt fall en årlig inkomst af 5,800 kronor; då deremot en lärare vid veterinärintitutet icke skulle få mer än 5,000 kronor eller med ålderstillägg 5,500 kronor, således under alla om-

ständigheter 300 kronor mindre än läraren vid gymnastiska centralinstitutet. Jag tror icke, att detta är riktigt. Men icke nog dermed: antages Stats-Utskottets förslag, kan en lärare vid veterinärinstitutet ganska ofta komma i en sämre löneställning än den, han för närvarande innehar. Jemför man till exempel löneförmånerna efter båda utgiftsstaterna, den nu gällande och den af Utskottet föreslagna, för en med fri bostad försedd professor vid veterinärinstitutet, finner man att han för närvarande har i lön 4,000 kronor, plus dyrtidstillägg 800 kronor eller tillsammans 4,800 kronor jemte fri bostad. Denna bostad består, såsom de bland herrarne, som besökt institutet, veta, af sex rum och kök jemte domestikrum. Jag hemställer till hvar och en, som känner till prisen på våningar i Stockholm, om man kan beräkna hyreskostnaden för en dylik bostad till mindre än 1,000 kronor för året. Detta är till och med mycket litet. Nämnde lärare har således nu 5,800 kronor i lön, då han efter Utskottets förslag icke skulle erhålla mera än 5,500 kronor, ålderstillägget deri inberäknadt. Tager jag åter hänsyn till en lärare, som icke har fri bostad, har han för närvarande 4,500 kronor i lön, plus 900 kronor i dyrtidstillägg eller 5,400 kronor, men skulle efter Utskottets förslag endast få 5,000 kronor. Efter fem års tjänst får han visserligen 500 kronor till. Men efter nuvarande stat har han deremot väntat att i sin tur erhålla fri bostad, en mycket stor fördel. Jag har nyss sökt visa att en professor med fri bostad nu alltid har 300 kronor mera än han efter nya staten får. Det förefaller mig sålunda, som om den lön Kongl. Maj:t föreslagit vore ganska väl afpassad. Den medför någon ehuru en ganska obetydlig löneförhöjning. Jag vet icke mer än ett land i Europa, der man försöker betala sina embetsmän så litet, att de jemnt och nått kunna lifnära sig, det är Ryssland; och huru lämpligt detta sätt visat sig vara, det veta vi alla.

När man nu vet, att för en professorsplats vid veterinärinstitutet fordras icke blott grundliga studier och en mångårig verksamhet, utan att denna plats derjemte är af icke obetydlig vikt för svenska landtbruket, tror jag intet skäl finnes att från Kongl. Maj:ts förslag afdraga de 500 kronor på professorernes löner som Utskottet föreslagit. Jag hemställer därför, att Kongl. Maj:ts förslag i afseende på professorslönerna vid veterinärinstitutet bifalles.

Hvad adjunktslönen vidkommer, är den nu i staten upptagen till 1,500 kronor jemte dyrtidstillägg 300 kronor, eller tillsammans 1,800 kronor. Kongl. Maj:t föreslår den till 2,500. Utskottet deremot anser sig kunna bestämma den till 2,000 kronor, enär adjunktens inkomster i alla fall härigenom blifvit förbättrade. Jag anser mig dock skyldig nämna, att för närvarande finnes icke någon adjunkt vid veterinärinstitutet. Direktionen har förgäfvat sökt anskaffa en dylik, men ingen sökande har anmält sig; ganska tydligt är äfven, att man ej för en så ringa summa kan få någon lämplig person, och detta ännu mindre, när institutet flyttar till det nya stället. Nu då professorerne bo vid eller nära institutet, äro desse alltid att vid behof tillgå, men detta blifver icke förhållandet, när institutet flyttas till det nya stället, der ej bostäder för professorerne finnas, och desse således få söka sig

*Angående
ny stat för
veterinär-
institutet
i Stockholm.
(Forts.)*

Angående
ny stat för
veterinär-
institutet
i Stockholm.
(Forts.)

husrum, hvar de kunna. Det blir då adjunkten, som ständigt måste vara närvarande och öfvervaka, icke blott ordningen på stället utan äfven att hvad professoren anbefalt verkställas. Otänkbart är, att någon vetenskapligt bildad person åtager sig allt detta för det lönebelopp Utskottet föreslagit. Jag hemställer derföre, att Kongl. Maj:ts proposition äfven i denna punkt måtte bifallas.

Hvad instruktionssmeden beträffar, är denne icke en vanlig smed utan en examinerad veterinärläkare. Detta är nödvändigt, ty han har, såsom känt är, icke allenast till uppgift att utbilda militäre hofslagare, hvilka af Kongl. Maj:t skickas till institutet att der genomgå en kurs i hofbeslag, äfvensom alla de elever, som af hushållningssällskapen i norra och mellersta Sverige skickas dit för att i sitt yrke utbildas; han måste äfven meddela råd och föreskrifter åt det stora antal personer, som till institutet medför af dålig skoning skadade djur. Man har hittills lyckats få en lämplig person till denna befattning, enär smedjan gifvit god inkomst. Men när institutet kommer att flyttas till utkanten af staden, kommer denna inkomst att betydligt förminska. Till följd af den utveckling, smedsyrket här fått, tack vare institutets verksamhet, hafva äfven goda smedjor inrättats i hufvudstaden, af hvilka två förestås af examinerade veterinärer. Dessa bidraga naturligtvis att nedsätta inkomsterna för institutets smedja. Dessa inkomster hafva nu så nedgått, att de förra året icke uppgingo till mer än 1,700 kronor, då de åren förut kunde uppgå till 8 eller 9,000 kronor, hvaraf tio procent tillföll instruktionssmeden. Detta var icke en liten löneförbättring. Nu, då denna inkomst nästan försvunnit, anser jag omöjligt att kunna lämpligt besätta instruktionssmedens plats utan att gifva dess innehafvare den lön Kongl. Maj:t föreslagit. Jag yrkar följaktligen äfven här att Kamraren vidhåller hvad Kongl. Maj:t föreslagit.

Hvad öfriga punkter af förslaget angår, skulle jag visserligen kunna bland annat visa, att anslaget till betjeningen är otillräckligt och att hvad af Utskottet föreslagits redan i år öferskridits, men då möjligen i detta afseende besparingar kunna göras, vill jag icke framställa något yrkande. Angående anslaget till *diverse utgifter*, som af Kongl. Maj:t föreslagits till 8,000 kronor, men af Utskottet blifvit nedsatt till 6,000 kronor, måste jag deremot upplysa, att enligt institutets räkenskaper, dessa utgifter förra året uppgingo till 8,160 kronor 69 öre, således mera än hvad Kongl. Maj:t nu äskat. Bland dessa utgifter äro posterna till gas, ved och vattenledning de största och uppgå sammanlagda till 2,380 kronor och några öre. Det synes alldeles uppenbart, att med de större dimensioner den nya byggnaden kommer att få, åtgången af dessa förnödenheter ock kommer att icke oväsentligt ökas. Exempelvis komma föreläsnings- och obduktionssalar att blifva betydligt utvidgade mot hvad de nu äro, och utgifterna för deras upplysning och uppvärmning blifva alltså äfven drygare. Men, invänder man, besparingar kunna ju på annat håll göras. Ja, visserligen, i fall man minskar inköpen af böcker och instrumenter samt afstår från att öka museets samlingar. För min del, tror jag att detta vore en ganska dålig hushållning. Jag anser att, då staten gjort så stora uppoffrin-

gar, som nu skett, för bildande af ett fullständigt veterinärinstitut, det icke kan vara skäl att, för att spara ett par tusen kronor, underlåta anskaffa de för institutets ändamålsenliga utveckling nödiga materialier och instrumenter. Jag anhåller således, att det af Kongl. Maj:t för diverse utgifter begärda anslag af 8,000 kronor måtte oakkortadt beviljas. Att uppföra detta anslag till endast 6,000 kronor vore att bedraga sig sjelf, ett sådant anslag är uppenbarligen otillräckligt. Inskränker man sig dertill, måste således institutet hos Kongl. Maj:t antingen anmäla, att institutet icke kan, såsom sig bör, fortsätta sin verksamhet, eller ock begära, det Kongl. Maj:t för ändamålet måtte bevilja ytterligare anslag af tillgängliga medel.

Jag får således, med anledning af hvad jag nu yttrat, föreslå, det Kammaren, i afseende å denna punkt, måtte med afslag å Utskottets hemställan besluta, att Riksdagen må med godkännande af följande, här bilagda förslag till stat för veterinärinstitutet i Stockholm, för dess tillämpning bevilja en tillökning i institutets ordinarie anslag med 13,100 kronor; äfvensom medgifva, att villkoren för vederbörande löntagares skyldighet, att vid tjänstledighet afstå de i aflöningen ingående tjänstgöringspenningar till vikarie må af Kongl. Maj:t bestämmas; dock så att statsverket icke betungas med särskilda utgifter för tjänsternas behöriga uppehållande.

Förslaget till stat för veterinärinstitutet i Stockholm, som i detta yrkande afses, är så lydande.

1 Professor, lön...	3,500	tjänstgöringspen.	2,000 =	5,500	} efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr.
3 dito	10,500	6,000 =	16,500	
1 Lektor	2,500	1,000 =	3,500	
1 Adjunkt (arfvode)			2,500	
1 Instruktionssmed			2,500	
1 Kamrerare			1,500	
1 Sekreterare			300	
1 Bibliotekarie			300	
Undervisning i ridning			800	
Betjeningens aflönande			2,000	
Stipendier åt elever			4,000	
Byggnaders underhåll			1,000	
Diverse utgifter			8,000	
			Summa	48,400.	

Herr C. A. Larsson: I olikhet med den siste talaren anser jag för min del, att man borde vänta tills institutet får några elever att tala om, innån man höjer anslaget. Om man tager i betraktande de årliga anslag, som nu utgå, och räntorna å till byggnader och dylikt för en gång beviljade anslag, så uppgår nu, enligt sista redogörelsen, kostnaden för hvarje elev till omkring tretusen kronor; och det tycker jag är väl skarpt. Åtminstone borde man vänta, till dess inflyttningen i den nya lokalen skett och man fått se, huru affärerna då komma att ställa sig, innan man beviljar en tillökning i anslaget. För min del yrkar jag således afslag å såväl hvad Kongl. Maj:t begärt som hvad Utskottet föreslagit i denna punkt.

Angående
ny stat för
veterinär-
institutet
i Stockholm.
(Forts.)

Herr Jöns Rundbäck: På grund af det beslut, Kammaren fattade i afseende å 19:de punkten, och med stöd af det skäl, Herr Grefve Björnstjerna framdragit, att nemligen den nya staten skulle blifva för en del lärare sämre än den nuvarande, förenar jag mig med den siste talaren i hans yrkande om afslag å denna framställning. Jag skall likvisst anhålla att för detta yrkande få gifva ytterligare några skäl.

Vid detta veterinärinstitut kostar nu, såsom Herr Carl Anders Larsson riktigt upplyste, hvarje elev staten minst 3,000 kronor, då man nemligen sanmanräknar alla de utgifter, staten har för detta läroverk. Min lifligaste öfvertygelse är emellertid den, att hade staten åt någon enskild person öfverlemnat undervisningen mot ett årligt bidrag af 1000 kronor för hvarje elev, så hade undervisningen kunnat blifva fullkomligt lika bra som den, hvilken nu lemnas. Ty den apparat, som nu finnes, är så storartadt och vidlyftigt anlagd, att den icke står i något förhållande till det antal elever, som der undervisas. Det har nu vid den nya statens uppgörande visat sig, att Stats-Utskottet gjort nedprutningar i Kongl. Maj:ts förslag, och Kongl. Maj:t i första rummet nedprutningar i direktionens förslag. Direktionen har för sin del ansett, att utgifts-staten *borde* vara 61,000 kronor, förutom 12,500 kronor till extra utgifter, men detta förstnämnda belopp har direktionen dock funnit nödigt nedsätta till 56,000 kronor i rundt tal, och detta därför att man indragit en professor i kemi. Vidare tillkomma till byggnadsmedlen, som förut uppgått till en half million, af Stats-Utskottet nu föreslagna 50,000 kronor till inredningen. Men om denna inrättning sålunda anser sig behöfva 21,000 kronor mer än Stats-Utskottet tillstyrkt, skall den väl också hafva dem. Denna inrättning skall naturligtvis hafva allt möjligt, det må kosta hvad som helst, och då kommer kanske hvarje elev att kosta staten 4000 kronor årligen. Denna inrättning har dessutom inkomster af stall, smedja och diverse annat samt ersättning af Kongl. Arméförvaltningen för lemnad undervisning åt artillerister, allt detta uppgående till 18,635 kronor för år 1878. Märkligt är, att, då stallet lemnat en inkomst af 7,000 kronor i rundt tal, hafva utgifterna för detsamma uppgått till nära 6.000 kronor. Den klinik, som utöfvas vid veterinärinstitutet, hafva hufvudstadens invånare för intet, men så hafva vi det icke på landsbygden; och om stadsborna betalade litet för sjukvården vid institutet tror jag, att smedjan och sjukvården skulle bära sig sjelfva och att på detta sätt endast sjelfva undervisningen behöfde betalas. Jag föreställer mig äfven, att i många undervisningsämnen skulle icke ordinarie lärare behöfva anställas och fast aflönas af staten, ty i hufvudstaden finnes nog tillgång på lärare, som vore lämplige och villige att föreläsa i vissa ämnen några timmar i veckan mot betalning. Detta tror jag ganska väl kunde gå för sig.

På grund af hvad jag nu sagt tror jag det vara nödigt att se sig före vid beviljandet af vidare anslag för detta ändamål och stämma i bänken, innan man kommer för långt ut i ån, dit jag anser vi i detta fall redan kommit.

De upplysningar, som Grefve Björnstjerna nyss lemnade med afseende på denna fråga, kan jag icke finna stämma till fulla öfverens

med hvad af veterinärinstitutets berättelse framgår, men detta lemnar jag derhän, då det kanske är riktigt hvad Grefve Björnstjerna meddelade; men kostnaderna för gas och vatten och ved uppgå dock enligt samma berättelse icke till det belopp, som af honom angifvits.

Jag vill icke vidare ingå i några detaljer, utan förnyar mitt yrkande om afslag å Stats-Utskottets hemställan.

Herr Hedin: Herr Talman! Apropos bäck tillåter jag mig anhölla, att få söka stämma i bäcken ett resonnement, hvilket förefaller mig alldeles grundlöst. Jag skall anknyta vederläggningen af detta resonnement till en föregående talares anmärkning, att man kunde vänta med beviljande af anslag till veterinärinstitutet, till dess institutet finge några elever. Årsberättelsen för 1878 utvisar likväl ett antal af 61 lärjungar. Den ärade talaren sade vidare, att den kostnad, som staten får vidkännas för dessa elever, är för stor. Det är möjligt, att kostnaderna äro dryga, och då uppstår den frågan: är husdjurens vård för landet af den betydighet, att den förtjenar en sådan kostnad eller icke?

Nu kommer jag tillbaka till bäcken. Det uppgafs, huru mycket hvarje elev årligen kostar staten, och dervid utgick man från den synpunkten, att hela kostnaden för institutet bör divideras med antalet elever. Detta är ett absurdt och falskt resonnement. Veterinärinstitutet är, såsom vi veta, icke endast en läroanstalt, det är derjemte en sjukvårdsanstalt; institutet har en plats inom vår administration såsom förvaltande myndighet med afseende på sundhetsvården inom landet; det är en vetenskaplig anstalt, som har att befrämja forskningen inom sitt område, och slutligen är det en läroanstalt. Dessa samtliga uppgifter har veterinärinstitutet att fylla, och kostnaden för detsamma lär således ej rätteligen böra anses utgå uteslutande för dess verksamhet, såsom undervisningsanstalt. Detta till svar på hvad som blifvit anfördt om kostnaden.

I öfrigt ber jag att få förena mig med hvad den förste ärade talaren i denna fråga anför, men anhåller att få tillägga några ord. När jag först tog kännedom om Stats-Utskottets utlåtande i denna punkt, var jag ganska tveksam, huruvida jag skulle uppfatta meningen dermed. Jag finner nu, att den förste talaren utan tvekan uppfattat Stats-Utskottets utlåtande på det sätt jag befarade, att det skulle tolkas, nemligen så att det verkligen varit Stats-Utskottets afsigt att denna löneroglering skall medföra icke blott för lärare, som hädanefter utnännas, utan ock för nuvarande lärare en sämre ställning än den, hvori de nu faktiskt befinna sig. Detta blefve förhållandet med åtminstone en af de nuvarande lärarne, hvilken för närvarande i lön och dyrtidstillägg uppbär 400 kronor mer än han genom nu föreslagna löneroglering skulle få ända till den tid, då han tienstgjort så länge, att han blifver berättigad uppbära ålderstillägg. — Detta kan väl icke vara billigt; och jag hade föreställt mig, antingen att ett förbiseende från Stats-Utskottets sida egt rum eller att Utskottet tänkt sig, att Kongl. Maj:t skulle hafva tillfälle att afhjelpa

*Angående
ny stat för
veterinär-
institutet i
Stockholm.
(Forts.)*

Angående
ny stat för
veterinär-
institutet i
Stockholm.
(Forts.)

denna oegentlighet, men då jag hört af den förste talaren, att han uppfattat saken så, som om detta varit Stats-Utskottets afsigt, ber jag att få betona den höga grad af obillighet, som ligger i ett sådant förfaringssätt. För öfrigt ber jag att få nämna, att, då Stats-Utskottet strukit det särskilda anslaget för föreståndare-befattningen, detta torde vara en något hårdhänt åtgärd, då denna befattning kräfver icke så obetydlig omtanke och tidsuppföring. Dessutom lär väl icke detta sistberörda beslut kunna omedelbart träda i kraft, ty jag antager, att Kongl. Maj:t, som förordnat den nuvarande föreståndaren för, om jag icke misstager mig, tre år, medan härför var uppfördt särskildt anslag, icke anser sig berättigad, så länge förordnandet räcker, att indraga det arfvode, som hittills varit honom tillförsäkradt.

I afseende på det af Utskottet föreslagna arfvodesbeloppet för adjunkten, torde det förtjena erinras, att det redan under icke mindre än 2½ år visat sig omöjligt att på ett i någon mån varaktigt eller definitivt sätt få denna onekligen viktiga plats besatt; och den föreslagna arfvodestillökningen af blott 200 kronor torde icke göra det lättare att med lämplig person besätta denna så ogynnsamt aflönade plats. Nu förmodar jag, att åtminstone alla läroverkschefer äro ense derom, att det för undervisningen är till ganska stort men, om viktiga lärareplatser endast kunna uppehållas genom tillfälliga och vexlande förordnanden.

Slutligen ber jag få erinra om olämpligheten af den nedsättning Utskottet föreslagit i det af Kongl. Maj:t begärda belopp, för extra utgifter. Utskottet föreställer sig, att beloppet kan "utan olägenhet" bestämmas till 6,000 kronor. Ja, Utskottet har i viss mån rätt deri, att det *utan olägenhet* kan ske, ty de alldeles nödvändiga utgifter, som måste dermed bestridas, kommer man icke undan genom att i staten icke uppföra de summor, som motsvara det verkliga behovet, utan blifver följden häraf endast, att institutet får vända sig till Kongl. Maj:t, och Kongl. Maj:t lär då anskaffa medel från vederbörande departementens besparingar, expensmedel eller extra utgiftsmedel. *Den* olägenheten uppstår väl sålunda icke, att institutet genom brist på oundgängliga medel urståndsättes att verka, ty det kan ju Kongl. Maj:t icke tillåta, men deremot uppstår häraf en *annan* olägenhet, som torde smaka Riksdagen temligen illa, att nemligen utgifterna för ett och samma verk blifva splittrade på flera håll. Att få dessa utgifter sammanförda på ett ställe, så att en del af dem icke må vara dold, der man ej anar, är dock en princip, hvilken Riksdagen eljest hyllar. Stats-Utskottet har föreställt sig, att nämnda belopp, 6,000 kronor, skulle vara tillräckligt, men Stats-Utskottet utgår dervid, förmodligen i följd af ett förbiseende, från 1876 års räkenskaper, som visa en behållning af smedjan å 6,314 kronor 12 öre. Det är nu tydligt, att Stats-Utskottets framställning blifvit förvillande derigenom, att man valt räkenskaperna för ett år, som ligger så långt tillbaka; ty samma behållning har sedan dess nedgått, år 1877 till 2,036 kronor 48 öre och 1878 ytterligare till 1,983 kronor 73 öre. Detta sjunkande har naturligtvis föranledts deraf, att smedjan förlorat sina bästa kunder, nemligen artilleriets och pontonierernas hästar; utan

tvifvel kommer den aflägsna belägenheten af det nya etablissemendet att föranleda en ytterligare minskning i smedjans inkomster. En annan inkomst, som institutet nu har att påräkna, men som det kommer att förlora, är äfven en inkomst af 1,000 kronor för uthyrda magasin. Således förenar sig allt att minska de tillgångar, institutet nu eger, under det att på sätt förut är anfördt, i och med institutets flyttning åtskilliga omständigheter nödvändigöra en förhöjning af en del kostnader bland de extra utgifterna.

Under sådana förhållanden tillåter jag mig, i likhet med den förste talaren, anhålla om afslag å Utskottets förslag, och anhåller jag om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Chefen för Kongl. Ecclesiastik-departementet, Herr Statsrådet Malmström: Den siste ärade talaren nämnde, att *en* af institutets professorer skulle förlora 400 kronor om året, på den af Utskottet föreslagna lönereglering. Det är dock i sjelfva verket två professorer, som skulle göra denna förlust, ty den yngste professoren, hvilken ännu icke på några år kan blifva berättigad att erhålla ålderstillägg, skulle förlora 400 kronor om året genom den nya staten, men föreståndaren är i ännu värre predikament. Han uppbär för närvarande med dyrtidstillägg tillsammans 5,900 kronor om året, förutom boställe. Efter den nya staten åter skulle han, med ålderstillägg, erhålla 5,500 kronor om året, äfvensom boställe, och han skulle således ej blott för ett par år utan för beständigt hafva förlorat 400 kronor om året. Det är, synes det mig, ett exemplöst förfaringsätt mot en lärare, som innehaft den plats, han nu bekläder, i tjugo år och i tolf år varit föreståndare för institutet med allmänt vitsord om duglighet och flit.

Utaf de öfrige i Utskottets betänkande upptagna lönerna är det i synnerhet två, hvilka jag vill särskildt lägga Kammaren på hjertat. Det är löneanslagen för adjunkten och instruktionssmeden. Adjunkten vid veterinärinstitutet är från början afsedd att vara en förberedande skola för blifvande professorer och utgör den enda plats i riket, der den, som vill egnas åt lärareyrket inom veterinärvetenskapen, har tillfälle att öfva sig, innan han skulle komma att tillträda en hufvudlärareplats. Nu är likväl denna plats så illa aflönad, att det icke varit direktionen möjligt, att på stadgadt sätt erhålla en ordinarie innehafvare af densamma. Stadgarne föreskrifva, att tjensten skall sökas och att för dess erhållande, likartade prof, med dem, som afläggas för professorerna vid institutet, skola af sökanden afgifvas. Men i stället att få sökande, har direktionen sjelf fått leta efter någon, som kunde vilja åtaga sig att, utan att aflägga prof och med bibehållande af sin innehafvande plats, tillsvidare bestrida de nödvändigaste göromål, som tillhöra adjunktsbefattningen. Vid sådant förhållande synes det vara nödvändigt att höja lönen för innehafvaren af denna tjänst utöfver hvad Utskottet föreslagit.

Det förefaller mig, som om detsamma skulle vara fallet med instruktionssmeden, ehuru visserligen ännu ej visat sig brist på sökande, när platsen varit ledig. Men för att vara kompetent till tjensten,

*Angående
ny stat för
veterinär-
institutet i
Stockholm.
(Forts.)*

Angående
ny stat för
veterinär-
institutet i
Stockholm.
(Forts.)

fordras icke blott att vara skicklig smed, utan äfven att hafva aflagt veterinärexamen, och jag tror, att dessa kompetensvilkor äro så pass svåra att få förenade hos samma person, att det antagligen ej blir lätt att vid inträffande ledighet återbesätta platsen, i fall lönen icke sättes högre, än Utskottet föreslagit.

Herr Sven Andreasson: En talare har sagt, att det är lättare stämma i bäcken än i ån, men på samma gång tillagt att vi redan äro komna till ån. För min del tror jag detsamma. Herrarne borde hafva tänkt sig för litet mera, innan 1875 års Kongl. proposition bifölls, och Riksdagen derigenom fick en stor och dyrbar apparat att balansera med. Jag behöfver icke nu upptaga tiden med att utveckla mina åsigtter i denna fråga, utan hänvisar till hvad jag vid 1874 års Riksdag i ämnet anförde. Jag förespådde *då* hvad som redan *nu* inträffat, nemligen att Riksdagen en gång skulle komma till insigt om, att kostnaden för veterinärundervisningen i riket är alldeles för stor. Staten behöfver ej mer än 10—12 utexaminerade veterinärelever för sitt årliga behof, och den kostnad, staten nödgas bestrida för att tillfredsställa detta behof, är i sanning ofantlig, då man besinnar, att det allmänna får underhålla ej blott det institut, hvarom här är fråga, utan äfven en veterinärinrättning i Skara. Veterinärinstitutet i Stockholm är en dyrbar apparat. Den nya byggnaden har kostat bortåt en half million och inredningen har ytterligare kräft 50,000 kronor. Här är vidare af Kongl. Maj:t föreslaget en årlig utgiftsstat för institutet af öfver 50,000 kronor. Fördelar man dessa kostnader på antalet utexaminerade elever, så blir resultatet förvånande. Man häpnar öfver, hvilken stor uppoffring staten för dessa elevers utbildning underkastar sig och jag tror, att man rimligtvis ej kan gå längre än Stats-Utskottet gjort i sitt förslag.

För min del yrkar jag bifall till den föredragna punkten af betänkandet.

Herr Jöns Rundbäck: Jag skall blott i några ord bemöta talaren på stockholmsbänken. Han sade bland annat, att elevantalet år 1878 var 61. För att få denna siffra, har han till antalet af de egentliga eleverna lagt antalet hofslagarelärningar, artister och auskultanter eller blifvande landtbrukare. Men för min del anser jag riktigt att räkna med dessa och vill hålla mig till de *verkliga* eleverna, hvilka vid det uppgifna årets början ej utgjorde flera än 30 och vid dess slut endast 29. Jag har sett efter elevantalet under fem år för att få ett medeltal, 1874 hade institutet 18 elever. De följande åren stälde sig antalet af verkliga elever sålunda: 1876 28, 1877 28, 1878 jemväl 28 eller i medeltal under dessa fem år, 24 elever.

Beträffande åter hofslagarelärningarne, så lärer ingen vilja räkna in dem i omkostnadsstaten. Särskildt kan jag uppvisa, att 6 bland dessa hade understöd, hvilka ej synas i institutets redogörelser, utan i Kongl. arméförvaltningens räkenskaper. De hade nemligen från sistnämnde håll erhållit tillsammans 876 kronor 59 öre, således öfver 100 kronor för hvar och en. Sjelfva den examen, som vid institutet

fordras af dessa hofslagarelärningar, kräfver väl ej mer än 3—4 månaders beredelse. Åtminstone är detta förhållandet vid Alnarp. Och att hofslagarlärningarna få underhålla sig sjelfva under sin korta lärotid, är väl icke mera än som sig bör. Likväl har hushållningssällskapet i min hemort meddelat dem en del understöd, med tillhjälp hvaraf icke så få ynglingar begifvit sig till Alnarp. Att föreståndaren och äfven andra lärare vid veterinärinstitutet fortsätta sina studier och följa med gången af veterinärundervisningen i Europa, är ju fullt på sin plats, och detta har jag aldrig satt i fråga. Emellertid föreställer jag mig, att lärarne böra hafva tillfällen till någon enskild praktik. Jag yrkar fortfarande afslag å den föredragna punkten.

*Angående
ny stat för
veterinär-
institutet i
Stockholm.
(Forts.)*

Herr C. A. Larsson: Med anledning af hvad en talare på stockholmsbänken nämnde angående mina beräkningar af elev-antalet, ber jag få erinra, att jag ej räknade veterinärinstitutets elever till mera än 30 och därför fick jag upp summan till 3,000 kronor för hvar och en af dem.

Till förtydligande af mitt omilda omdöme om det stora veterinärinstitutet, vill jag också nämna, att hufvudknuten, hvarför man icke lyckats få dit flera elever, är den stränga föreskriften, att ingen får tagas in der, som ej förut aflagt studentexamen; och deri torde, efter mitt förmenande, hufvudfelet ligga. Jag vill visst icke kasta någon skugga på lärarne, att icke de skulle vara skicklige och duglige; men så länge staten håller på, att endast studerade personer få intagas derstädes, är ju gifvet, att elev-antalet icke kan blifva så särdeles stort. Ty det är ju helt naturligt, att högst få af dem, som genomgått sina studier vid elementarläroverk, sedan gifva sig in på denna bana, som icke lennar den bekväma utväg att förtjena sitt bröd, som tjenstemannabanan i öfrigt. Vid veterinärinstitutet få de behandla saker, som de icke få någon idé om vid elementarläroverket. Jag anser derföre, att man icke bör offra mera penningar på denna inrättning, så länge dermed är så illa ställdt, att så få elever finnas der och kostnaden för hvar och en af dem till följd deraf varder för staten allt för dyrbar. Jag fortsätter alltså mitt yrkande.

Herr Hedin: Jag har redan förut anmärkt, att då veterinärinstitutet icke uteslutande är en skola eller läroanstalt, utan derjemte skall tillgodose åtskilliga andra, af mig närmare betecknade, offentliga ändamål här i landet, kan jag icke annat än fortfarande beteckna såsom grundfalsk den uppfattning, som för bedömande af kostnaden för ifrågavarande anstalt anser sig endast behöfva dela anslaget summa med elevernes antal. Men jag vill för ett ögonblick gå in på att se saken ur denna synpunkt, för att visa, huru man här handskas med siffror; jag skall vidare — till nöje för den ärade talaren på bohuslänsbänken — räkna bort artisterna och auskultanterna, hvilka år 1878 utgjorde summa 4. Jag skall gå ända derhän, att jag stryker hofbeslagslärningarna, de civila och militära, ehuru jag ej förmår fatta, hvarför de ej skulle tagas med i beräkningen. Jag skall inskränka det elevantal, hvarmed divisionen företages, till blott de egent-

Angående
ny stat för
veterinär-
institutet i
Stockholm.
(Forts.)

lige veterinäreleverne. När jag då finner, att under nämnda år antagits 35 veterinärelever, så får jag anhålla, att den ärade talaren på bohüslänsbänken äfvensom instämmaren med honom må medelst en tydlig och klar uträkning på papperet för Kammaren förevisa, huru det går till att få upp kostnaden för hvarje elev till 3,000 kronor, när elevantalet är öfver 30, samt staten belöper sig till 43,000 kronor. Äfven om dertill kommer ränta å byggnadskapitalet, så skola de nämnde herrarne ovilkorligen behöfva ytterligare några 10,000:tal kronors tillökning i årskostnaden, för att få det resultat af divisionen, som de påstå.

Jag anhåller slutligen att få rätta mitt förra yrkande derhän, att jag instämmer i det förslag till beslut Grefve Björnstjerna afgifvit.

Grefve Björnstjerna. Herr Carl Anders Larsson tyckes grunda sitt yrkande om afslag hufvudsakligen derpå, att det icke skulle finnas tillräckligt antal elever vid veterinärintitutet. Jag har för ögonblicket icke uppgifterna till hands, men jag hörde nyss, att elevantalet vid förra årets slut utgjorde 29, och talaren på bohüslänsbänken upplyste derjemte att eleverna för några år sedan icke voro flera än 18. Elevernes antal har således år efter år betydligt tilltagit; ty ganska betydligt är, om de på 4 år gått upp från 18 till 30, således ökats med öfver 33 procent. Gifvet var att när den Kongl förordningen först utkom, som gjorde studentexamen obligatorisk för veterinäreleverne, någon tid måste åtgå innan några studenter alls anmälde sig. Det är äfven gifvet, att när desse började anmäla sig, antalet först ej kunde vara särdeles stort. Det är då i högsta grad glädjande, att eleverne på den korta tidrymden af 4 år ökats från 18 till 30. Fortsätter det så, skall det snart visa sig att Institutets hela kostnad, fördelad på hvarje elev, icke skall vara allt för stor.

Att nu, sedan man omsider lyckats få till stånd stadgandet, att veterinärelever skola, innan de inträda vid Institutet, hafva fullgod humanistisk bildning, att nu på fullt allvar säga, att det vore bättre, om desse elever saknade denna bildning; att man således gerna kunde gå tillbaka till qvacksalveriets ståndpunkt, detta förefaller mig, lindrigast sagdt, besynnerligt. Det är nemligen gifvet, att man icke kan hafva nytta af en vetenskaplig undervisning, om man saknar den underbyggnad, som är nödig för att göra sig till godo denna undervisning. Vi hafva ingen tillräcklig svensk litteratur i veterinärvetenskapen, man måste derföre vara språkkunnig för att kunna tillegna sig utländska författares åsigtter och framställningar i ämnet. Kunskap i kemi och framför allt i naturvetenskap är äfven nödvändig för hvarje veterinärelev. Jag anser således högst lyckligt för veterinärvetenskapens utveckling här i landet, att dess idkare nu mera måste vara verkligt bildade män. Det bästa beviset på nyttan och fördelen deraf är, att veterinäreleverna nu mera, redan innan de tagit examen, äro påtingade till fördelaktiga anställningar, icke i statens tjenst, utan af hushållningssällskap och andra enskilda föreningar å landet, hvilka alla numera icke vilja veta af andra veterinärer än de från Stockholm utexaminerade. Att desse veterinärer icke söka anställning såsom

sqvadronshästläkare är ganska bedröfligt, men på samma gång mycket naturligt, då hushållningssällskapen bjuda 1,000 kronor och Kongl. Maj:t icke mer än 500.

Personer, som komma till institutet med sjuka djur, böra betala fouraget för dessa, men icke heller mera än hvad detta jemte stallskötselns verkliga kostar, enär det är en vinst för sjelfva läroverket att få under behandling så många sjuka kreatur som möjligt. Lärarne kunna således icke heller taga betaldt för råd och upplysningar, som af dem lemnas. Sådant skulle vara i hög grad olämpligt. Vid institutet fordras således, och detta med rätta, endast betalning för medicamenter, foder och öfriga direkta utgifter för de sjuka djuren — ingenting annat.

Hvad nu särskildt de militäre hofslagarne angår, är detta en sak, hvarom icke nu lönar sig att närmare tala. Jag vill endast nämna, att den militära hofslagerkursen räcker två vintrar. Elevernas antal är 12, hvaraf hälften eller 6 utexamineras hvarje år.

Jag vidhåller fortfarande hvad jag yrkat.

Herr Per Nilsson i Espö. Herr Talman! Det är ingen konst att klandra en institution sådan som veterinärinrättningen, hvilken i 20 till 30 år, derigenom att Riksdagen nekat anslag, har varit satt i den olyckliga belägenheten att icke kunna på något sätt uppfylla de fordringar man å denna inrättning kunnat hafva med afseende å nyttan för den vetenskapliga utbildningen och möjligheten att någon gång i Sverige få ett läroverk för veterinärundervisningen, som kunde någorlunda jämföras med utlandets. Nu har det ändtligen kommit derhän, att staten uppbyggt en dyrbar byggnad för ändamålet, och skola vi då, när fråga blir om att fortgå på den beträdda banan och fullborda hvad vi påbörjat, rygga tillbaka, så att vi icke deraf få den nytta vi äsyftat.

Jag kan därför icke deltaga i det myckna klander, som uttalats, utan måste tro, att här åter är någon öm liktorn, som trampas på, nu såsom alltid, då fråga är om att få ett veterinärinstitut, som må kunna häfda den vetenskapliga bildningen och skicka ut skickliga elever i landsorten. Om det skulle inträffa, att en pest angrepe våra husdjur, då, när vi finge åtnöja oss med qvacksalvare, skulle vi först, men för sent, sakna denna bildning, denna skicklighet och kunskap.

Vi hafva just börjat att komma i gång med en ganska vacker export af hästar och gödboskap på utlandet. Om vi nu ej vilja riskera att förlora fördelarne af denna export, blir det nödvändigt att se till, att vi icke exporterar sjuka djur, och vi böra derföre vara angelägna om att erhålla skickliga och pålitliga djurläkare. Men detta blir möjligt endast derigenom, att lärarne vid institutet äro skickliga och dugliga att undervisa.

Jag yrkar derföre afslag å Utskottets förslag och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Danielsson: Jag vill icke inlåta mig på någon beräkning, huru mycket den ena eller andra af veterinärinstitutets elever kan

Angående
ny stat för
veterinär-
institutet i
Stockholm.
(Forts.)

kosta statsverket. Icke heller vill jag synnerligen klandra institutets verksamhet. Utan har jag begärt ordet i anledning af ett yttrande, som nyss faldes, att det skulle vara någonting oerhördt, att Stats-Utskottet nedsatt föreståndarens lön. Han skulle derigenom få 400 kronor mindre belopp i löneförmåner än han nu har, om man inberäknade arfvode och dyrtidstillägg. Jag medger visserligen, att detta är något oerhördt, ty jag har icke varit i tillfälle att erfara att, sedan lönerogleringar börjat vidtagas, någon sådan commit till stånd utan ökade löner. Men på samma gång jag erkänner detta, så kan jag icke annat än anse sasom oerhördt, att Riksdagen i närvarande stund kan medgifva lönerogleringar, hvarigenom stora belopp komma att fastläsas på ordinarie stat. Stats-Utskottet har visserligen sökt visa, att summan är så liten som möjligt; derföre borde den beviljas. Men ändå står den nakna verkligheten kvar: man fastläser siffror på ordinarie stat, som sedermera icke äro så lätta att få bort. Mig förefaller det, som om hvarken Kongl. Maj:t eller Riksdagen vidare bör befatta sig med några lönerogleringar, utan att de kunde tills vidare anstå. Jag vill derföre instämman med talaren på göteborgs- och bohuslänsbanken, som yrkat afslag. Jag skulle icke hafva vågat framställa detta yrkande, men då det redan förut är gjordt, tvekar jag icke att biträda det, ty jag tror, att under närvarande förhållanden detta är det enda rigtiga.

Vidare tillåter jag mig fästa uppmärksamheten på ett par rader, som vanligen förekomma i Stats-Utskottets betänkanden rörande lönerogleringar. Utskottet brukar nemligen säga, att de anvisade lönerna icke skola komma att öfverskridas och att statsverket icke skall komma att drabbas af andra kostnader. Härvid rinner mig i minnet hvad jag hört af en mycket framstående man, som i många år sutit vid Konungens rådsbord. Han har i ett visst ärende, deri jag haft äran att deltaga, drifvit den satsen, att besparingar i viss mening icke äro statsmedel, det vill säga om besparingar uppstå å en hufvudtitel dessa medel kan af Kongl. Maj:t användas efter eget godtycke, och att Riksdagen dermed icke har att vidgöra, emedan Riksdagen redan pröfvat och beviljat de anslag, hvarpå besparingar kunna uppstå, och att Kongl. Maj:t kan af sådana besparingar anvisa tjenstgöringspenningar för aflönande af vikarie under tjenstledighet. Så långt har den man, på hvilken jag syftar, drifvit denna sats. Jag tror visserligen icke, att det skall komma att gå derhän, och jag hyser en helt annan åsigt, men man kan hysa farhågor att, huru försigtigt Stats-Utskottet än skrifver, kostnaderna kunna blifva större än Utskottet framställt och föreslagit för ifragavarande tjensters uppehållande. Jag vill icke gerna tro, att så skall ske, men man har ingen säkerhet derför.

Jag får säga, att jag vid remissen af Kongl. Maj:ts proposition om statsverkets tillstånd och behof tillät mig uttala den förhoppningen, att Stats-Utskottet icke skulle tillstyrka några lönerogleringar. Och jag får beklaga, att jag blifvit sviken i min förhoppning.

Jag förenar mig med dem, som yrkat afslag å såväl Kongl. Maj:ts framställning som Utskottets förslag.

Herr Jöns Rundbäck: Jag ber om ursäkt, att jag åter begärt ordet. Men efter den direkta interpellation, som Herr Hedin stälde till mig, är jag nödsakad att gifva honom ett svar och Kammaren en upplysning. Han sade, att jag borde med siffror visa honom, att kostnaden för hvarje elev vid veterinärinstitutet skulle uppgå till 3,000 kronor om året. Då han medgifvit, att artisterna och hofslagarelärlingarne må frånräknas, skall vidräkningen med honom blifva ganska kort. Den föreslagna staten för veterinärinstitutet upptager ett anslagsbelopp af 43,100 kronor. Byggnadsanslaget uppgår till 498,000 och några hundra kronor, eller i rundt tal till 500,000 kronor, och om jag här till lägger hvad som erfordras för inredning m. m., eller 50,000 kronor, uppgår summan i rundt tal till 550,000 kronor. Ränta härä efter 5 procent gör 27,500 kronor om året. Vidare är att märka, att institutet, såsom jag förut visat, har i extra inkomster af stall, smedja m. m. omkring 18,600 kronor, och då har jag icke häri inberäknat anslaget från Arméförvaltningen, som för år 1878 utgjorde 876 kronor 59 öre. Den sammanlagda summan uppgår således till 89,000 kronor i rundt tal. Delar jag detta belopp med elevantalet, som utgör 30, så uppkommer ett kostnadsbelopp för hvarje elev af 2,970 kronor om året. Men gör jag fördelningen med afseende å elevantalet under 5 år, så får jag beloppet att uppgå till öfver 3,000 kronor om året. Emellertid ligger det först anförda kostnadsbeloppet så nära af mig uppgifna 3,000 kronor, att jag mycket väl kunnat upptaga kostnaden till detta senare belopp.

Medan jag har ordet ber jag att med afseende på Grefve Björnstjernas yttrande om de moderata afgifter för medicin, foder m. m., som erläggas för sjuka djur, hvilka behandlas och vårdas å veterinärinstitutet i Stockholm, ännu en gång få erinra, att det är en så stor fördel för alla närboende att få sina djur intagna på institutets stall och sjukhus, der de hafva tillsyn och omvårdnad, att jag icke tror någon med skäl kan klaga, om han får äfven derfor betala lika mycket som en annan får betala, då han heutar hem djurläkaren, hvilken står alldeles ensam och kanske icke heller alltid är så skicklig. Detta är i sanning värdt så mycket, att jag icke tror, att någon, som har den nämnda förmånen, eger rätt att beklaga sig öfver, om han skulle få betala äfven för sjelfva sjukvården vid institutet lika väl som på andra ställen, der icke veterinärinstitut finnes.

Beträffande Herr Per Nilssons i Espö yttrande, att jag skulle hafva klandrat institutet, ber jag få säga: jag har icke uttalat ett enda ord, som kan anses innebära klander hvarken mot lärarne eller emot sjelfva institutet, hvilken institution jag alltför litet känner för att jag skulle tillåta mig något sådant. Jag har endast trott, att med våra inskränkta tillgångar borde och kunde vi icke söka ställa oss i jembredd med Frankrike och det rika England. Detta har man i många andra afseenden sökt att göra, t. ex. i fråga om förslag till ny arméorganisation, anskaffandet af vapen m. fl. dylika fall. Jag har icke heller, såsom många andra gjort, klandrat Kongl. Maj:ts proposition i frågan, och eftersom många påstå, att Kongl. Maj:ts regering icke gjort något för att under närvarande förhållanden med sparsamhet

*Angående
ny stat för
veterinär-
institutet i
Stockholm.
(Forts.)*

Angående:
ny stat för
veterinär-
institutet i
Stockholm.
(Forts.)

behandla våra viktiga frågor, ber jag att få vittna, att Kongl. Maj:t med beredvillighet sett tiden an, samt till vederbörande embetsverks anslagsyrkanden svarat i åtskilliga fall, att regeringen icke i anseende till den dyra tiden ansett sig kunna göra någon framställning derom till Riksdagen. Jag erkänner visserligen, att regeringen många gånger begärt saker, som Riksdagen med skäl kunnat afslå, men derföre kan jag också erkänna, att Riksdagen många gånger visat sig alltför litet tillmötesgående emot regeringen.

Hvad yttraudet om liktornarne beträffar, får jag upplysa, att jag icke har några sådana samt att Herr Per Nilsson får svara för sina sjelf.

Beträffande slutligen hans yttrande om exporten af kreatur, får jag säga, att jag icke kan inse, att detta hör hit.

Herr Sven Andreasson: Den ärade talaren på skånebänken har sagt, att veterinärväsendet i vårt land skulle vara underlägset det, som finnes i andra länder. Jag trodde dock, att en så erfaren Riksdagsman och veteran, som han, skulle hafva bättre reda på förhållandena i utlandet, ty det är ett stort misstag, att vi stå efter i detta afseende. Om man nemligen ser på de förhållandena, som härutinnan äga rum i Danmark, Tyskland och Norige, så finner man, att vi hafva i vårt land vida dyrbarare inrättningar för detta ändamål än hvad som finnes i dessa länder. Jag kan derföre icke på något sätt medgifva att vi stå efter andra länder i detta afseende.

Samme talare har vidare sagt, att veterinärväsendet icke har nått sin fulla utveckling, derföre att Riksdagen alltid knusslat, då det varit fråga om anslag derför och icke velat bevilja hvad som erfordrats. Detta är icke heller sant: ser man på institutets stat, så finner man, att detsamma har nästan lika många lärare som elever. Ser man på den af Utskottet nu föreslagna utgiftsstaten för samma inrättning, så skall man finna, att Riksdagen icke heller i detta afseende varit njugg mot denna inrättning, utan tvärtom; och detta visar sig mycket väl, om man vill något närmare taga kännedom om förhållandena.

Herr Hedin: Jag vill icke förlänga en ordstrid, men här gäller det att berigtiga origtiga uppgifter i sak. Min ärade vän från Bohuslän har nemligen talat om den utväg, som skall finnas för lärarne vid institutet, att föröka sina inkomster genom enskild praktik. Detta är dock icke så, de hafva hvarken rättighet eller tillfälle att sköta någon enskild praktik.

Vidare har han, för att drifva upp statsverkets utgiftssumma för institutet, tillåtit sig att dit räkna inkomster, som institutet har af sin smedja, hvilka ju icke drabba staten; och på detta sätt har han kommit till det resultat, att så och så stora äro statens kostnader för institutet.

Vidare har han i samma syfte bland inkomster upptagit sådana, som för hvarje år alltmera minskats och sådana som vid flyttningen alldeles bortfalla.

Slutligen har han dividerat det betydliga belopp, hvartill han så-

lunda lyckats uppdrifva utgifssumman, icke med det nuvarande elevantalet, utan med medeltalet för fem år, då det likväl är fråga om en institution, der elevernas antal just på sista tiden årligen tillväxt.

Jag hemställer, om detta är fair play?

*Angående
ny stat för
veterinär-
institutet i
Stockholm.
(Forts.)*

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de meningar, som förekommit gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan, dels på afslag å samma hemställan, dels på antagande af det förslag, Grefve Björnstjerna framställt, dels jemväl på yrkandet att, med afslag å Utskottets hemställan, Kongl. Maj:ts proposition i förevarande ämne måtte bifallas; och fann Herr Talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förstnämnda meningen. Votering blef begärd. I anledning deraf och för bestämmande af kontrapositionen, förnyade Herr Talmannen propositionerna å de återstående yrkandena, hvarpå Herr Talmannen förklarade, att, enligt hans uppfattning af de nu afgifna svaren, de fleste af Kammarens ledamöter önskade att till kontraposition i den blifvande voteringen måtte antagas yrkandet på afslag å Utskottets hemställan. Men jemväl i fråga om kontrapositionen äskades votering, i följd hvaraf, och sedan till kontraposition i denna votering antagits bifall till Grefve Björnstjernas förslag, en så lydande onröstningsproposition först uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen antager deras mening, som yrkat afslag å Stats-Utskottets i 21:sta punkten af Utlåtandet N:o 14 gjorda hemställan, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammararen till kontraposition i nämnda votering antagit Herr Grefve Björnstjernas i ämnet framställda yrkande.

Den omröstning, som företogs enligt denna proposition, visade 110 ja mot 67 nej; hvadan propositionen för hufvudvoteringen erhöi följande lydelse:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 21:sta punkten af Utlåtandet N:o 14 röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammararen afslagit Utskottets hemställan.

I den sednare voteringen röstade 104 ledamöter ja mot 82, som röstade nej; och hade således Utskottets hemställan bifallits.

Den vidare föredragningen af Stats-Utskottets föreliggande Ut-låtande uppsköts till kl. 7 e. m., då detta sammanträde, enligt derom utfärdadt anslag, komme att fortsättas.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 3 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.